

PANNON TÉRSÉGFEJLESZTŐ EGYESÜLET

**LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia
2023-2027**

Készítette: Pannon Térségfejlesztő Egyesület munkaszervezete

Elfogadva: 2023.10.02.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke.....	3
Általános elvárások.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
FEDLAP	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Bevezetés.....	3
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	5
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	7
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	8
4. Horizontális célok.....	11
4.1 Esélyegyenlőség.....	11
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	12
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	13
6. Külső koherenciák azonosítása.....	16
7. Helyzetfeltárás.....	19
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	19
7.2 SWOT analízis.....	24
8. A stratégia beavatkozási logikája.....	26
8.1 A stratégia jövőképe.....	26
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	26
9. Cselekvési terv.....	28
9.1 Az intézkedések leírása.....	28
9.2 Együttműködések.....	33
9.3 Kommunikációs terv.....	34
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek.....	35
10. Monitoring és Indikátorok.....	35
10.1 Monitoring.....	37
10.2 Az indikátorok megadása.....	37
11. Indikatív pénzügyi terv.....	39
Mellékletek.....	41

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HBB Helyi Bíráló Bizottság

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület területe a vasi vármegyeszékhely, Szombathely agglomerációját öleli fel 39 településsel. Természeti értékeit a Nyugat-magyarországi peremvidék változatos tájképe jellemzi, ahol a dombhátak (Kőszeghegylánc, Vashegy, Kemeneshát), síkságok, és változatos vízfolyások (Pinka, Sorok, Rába) csábítanak a szabadidő aktív eltöltésére. A természeti értékek gyalogos, kerékpáros, vízi felfedezését a térség gazdag történelméből adódó kulturális erőforrásai színesítik, melyek részben az épített környezet értékeit is magában foglalja. Említésre méltó a térség etnikai sokszínűsége, jelentős a német és horvát nemzetiségű lakosság száma. Felsőcsatár, Horvátlövő, Narda és Szentpéterfa a magyarországi horvát közösségek központi települései. Célunk, hogy az egyesület területén működő vállalkozásokat fejlődésre, fejlesztésre ösztönözzük, a civil szervezetek, önkormányzatok működését segítsük a szükséges anyagi háttér akár saját pályázati forrásból való támogatásával, akár kiegészítő források figyelmével, az információk közvetítésével, együttműködések ösztönzésével.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projekttervek pályázattá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

Területalapú megközelítés: a Helyi Fejlesztési Stratégia és a KAP ST kapcsolatának meghatározásához szükséges a HFS által érintett terület, benne élők beazonosítása. A területi egység az előző időszakhoz képest nem változott, tehát elmondható, hogy a települések között erős a koherencia, hiszen a szombathelyi kistérség 39 települése régóta alkot egy közösséget. A Pannon Térségfejlesztő Egyesület esetében a területi lehatárolás megegyezik a kistérségi lehatárolással, nincs területi átfedés közigazgatásilag. A területi összetartozás mélyebb összefüggéseit egy másik fejezetben részletesebben alátámasztjuk.

Alulról építkező megközelítés: a HFS stratégia elkészítéséhez fórumokat szerveztünk, kérdőívet küldtünk ki az egyesület tagságának, illetve további érintetti köröknek (pl. volt pályázóknak), ahol a térségben elérni kívánt célokat személyesen, közvetlenül fogalmazhatták meg. A tervezési időszakban nehéz a résztvevők projektszemléletű látásmódját a stratégiai tervezés irányába elmozdítani, de ez az egyik legfontosabb feladat. Így érhető el, hogy az általánosságok után, amennyiben szükséges és életszerű, az innovativitás is megjelenjen a tervezés során.

Innovativitás: a tervezés során innovativitásként merült fel, hogy az önkormányzatok nagyobb hangsúlyt fektetnének a településen élők egészségének védelmének érdekében, ezért különféle egészségügyi fejlesztéseket szeretnének megvalósítani, ami eddig még nem igazán volt jellemző a térségben.

Integrált megközelítés: az integrált megközelítésnek köszönhetően a vállalkozások mellett civil szervezetek, önkormányzatok is részesülnek a fejlesztési forrásokból, mellyel többek között a települések közösségi életét erősítik. A HFS elkészítése során

fontos komplex folyamatok, fejlesztési irányok beazonosítása, mely több szektor összehangolt támogatása során erősíthető. Fontos, hogy a településen, térségben élők egységként gondoljanak magukra, melyek egymás erősítésével, összekapcsolásával pozitív hatásokat gerjeszt. A LEADER program emellett kiegészítője más operatív programok, hazai források felhasználásának, mellyel elérhető egy-egy terület komplexebb fejlesztése. A Leader program fontos alap a vidéki térségekben, azok TOP+ forrásokkal, a Magyar Falu kínálja fejlesztési lehetőségekkel, a civil szervezetek számára NEA támogatásokkal egészíthetőek ki többek között.

Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: a Leader program iránti bizalom egyik megalapozója, hogy a helyi szinten kialakuló fejlesztési irányokból megjelenő pályázati kiírásokra beérkező támogatási kérelmek is helyi szinten kerülnek elbírálásra a felhasználható források figyelembevételével. A fejlesztési időszak során a rendelkezésre álló fejlesztési források és a fejlesztési elképzelések folyamatosan figyelemmel vannak kísérve, szükség esetén lehetőség van a felhívások módosítására. A decentralizáltság lehetővé teszi a felmerülő új igények, innovatív kezdeményezések támogatását is.

Hálózatépítés, együttműködés: a munkaszervezet munkáját segíti, hogy aktív tagja a Nyugat-dunántúli HACS-okat magában foglaló csoportnak. A negyedéves összejövetelek alkalmával lehetőséget teremt a jó gyakorlatok átadásának. Emellett a munkaszervezet a megyében működő többi munkaszervezettel is közvetlen kapcsolatban van. Felmerülő kérdés, probléma esetén segítséget tudunk egymásnak nyújtani. A Pannon Térségfejlesztő Egyesület a Vas Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály Vidékfejlesztési Beruházások Kérelmezési Osztályának illetékes munkatársaival is közvetlen, támogató kapcsolatban áll, mely a kérelmezés során felmerülő problémák hatékony megoldását segíti.

Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: a fejlesztésben érintett szereplők nagy részével közvetlen a kapcsolata a jelenlegi munkaszervezetnek, a munkaszervezeti munkatársak akár személyesen, akár telefonon, akár e-mailben is rendelkezésre állnak. Az együttműködés alapja a tudásátadás, tapasztalatcsere, folyamatos kapcsolattartás.

A Helyi Fejlesztési Stratégia megalkotása során figyelembe vesszük az elfogadott KAP Stratégiát. Az intézkedések kialakítása során négy nagy témakört különböztettünk meg egymástól (turisztikai fejlesztések; helyi értékek, helyi termékek támogatása; közösségfejlesztés, gazdaságfejlesztés). A témakörök konkrét intézkedésekre történő lebontásakor törekedtünk arra, hogy megfeleljünk a fent említett dokumentum célkitűzéseinek.

Irányadó jogszabályok:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A HFS tervezési folyamatban kiemelt figyelmet szenteltünk a széles nyilvánosság minél nagyobb mértékű bevonására. Két alkalomból álló fórumsorozat került megvalósításra a Pannon Térségfejlesztő Egyesület 2023-2027-es időszakra vonatkozó stratégiájának megtervezéséhez a térségben. A fórumok közvetett célja volt még az egyesület eddigi munkájának értékelése, a 2014-2022-es időszokról szóló számvetés. A fórumok mellett ezt a célt segítette az egyesületi tagoknak és a korábbi pályázóknak kiküldött kérdőív is. A fórumokon már elindult a HFS elkészítéséhez, az intézkedések konkretizálásához szükséges társadalmi egyeztetés. Ezt a folyamatot segítette, hogy a kérdőív mellett projektötlet adatlapokat is vártunk a korábban említett érintetti körtől. A fórumok bárki számára nyitottak voltak. Az elsődleges meghívotti lista a Pannon Térségfejlesztő Egyesület tagságát, a korábbi pályázói kört, illetve a korábban információt kérő szervezeteket, vállalkozásokat, magánszemélyeket, pályázatiírókat tartalmazta. A fórumok helyszíne az egyesület irodája volt, ezzel biztosítva mindenki számára a könnyű megközelíthetőséget.

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2022. 11. 21.	Térségi helyzetelemzés, és a 2023-2027-es időszak fejlesztési irányinak kijelölése	11 fő
	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2022. 11. 30.	Térségi helyzetelemzés, és a 2023-2027-es időszak fejlesztési irányinak kijelölése	11 fő

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2023.03.22	A Helyi Fejlesztési Stratégia aktuális állapotának megvitatása, felülvizsgálata	7 fő
	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2023.05.17.	A Helyi Fejlesztési Stratégia aktuális állapotának megvitatása, felülvizsgálata	6 fő
	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2023.08.28.	A Helyi Fejlesztési Stratégia aktuális állapotának megvitatása, felülvizsgálata	6 fő
	Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Szervezet irodája (9800 Vasvár, Kossuth Lajos u.8.)	2023.06.30.	Lehetséges együttműködési projektek megfogalmazása	4 fő

Kérdőívek	Pannon Térségfejlesztő Egyesület irodája (9700 Szombathely, Horváth Boldizsár krt. 9.)	2022-2023	Jelen időszaki helyzetelemzés, és a 2023-2027-es időszak fejlesztési irányinak, nagyságainak kijelölése	14 db
-----------	--	-----------	---	-------

A fórumokon, a beérkezett projektötlet adatlapokon összegyűjtésre kerültek a térségi fejlesztési igények. A HFS tervezése során ezen igényeket fordítottuk le intézkedések szintjére.

Tervezett célok, jövőkép:

„Megmarad és fejlődik a falvak kulturális sokszínűsége, az itt élők helyi identitása. A nagyváros nem szívja ki az életet a vidékéből, hanem folyamatosan egyre gazdagodó lehetőségeket biztosít számára. A falvakban egyre több helyi vállalkozás létesül, gazdagodik a termék- és szolgáltatási kínálat. Szombathely peremtérsége a kertkultúra- és gazdálkodás fellelőjére lesz. Ugyanakkor a nagyvárosban élők mindennapi rekreációjában is egyre nagyobb szerepet tölt be a térség (a vidék kapuja). A belső kohézió megerősödik, de az eltérő táji sajátosságokra épülő fejlesztési programok hatása is erős lesz.”

Élményutak, túraösvények, kerékpárutak kijelölése, megnyitása, egy-egy pihenő elhelyezése, a helyi értékek bevitele más rendszerekbe. A kerékpáros-, horgász-, és egyéb szelídturizmus típusok erősítése, a Vasi-hegyhát térséggel történő összekapcsolása. Nemzetiségi kultúra – kulturális hagyományőrző programok, helyi értékalapúság, identitáserősítés, több település, több szektor együttműködésével.

Fiatalok helyben tartása. Esélyteremtés, tehetség gondozás. Szakkörök, tematikus programok, programsorozatok lehetnek a mozgatói a közösségeknek.

Vállalkozások, kisgazdaságok (0-5000 STÉ érték között) fejlesztése. Termékelőállítás, szolgáltatásnyújtás minőségének, elérhetőségének javítása. Beruházások, eszközbeszerzések, energetikai korszerűsítések. Marketing, képzések, értékesítést segítő szolgáltatások.

Helyi értékeken alapuló rendezvények. Helyi értékek felkutatása, lejegyzése, megismertetése a helyi lakossággal, identitáserősítés.

A fórumok tapasztalatait írásos formában összegyűjtöttük.

Tervezésbe bevont szakemberek:

A tervezés során térségi vállalkozó, mezőgazdasági vállalkozók (összesen 3 fő), polgármesterek (2 fő), civil szervezetek vezetői, képviselői (3 fő), a munkaszervezet elnöke, a munkaszervezet vezetője és a munkaszervezet munkatársai (2 fő) is. A bevont személyek az egyesület területén működnek, aktív képviseletet látnak el. Jelentős részük a HACS-ra vonatkozó előző HFS tervezésében is részt vettek, így rálátásuk van a folyamatok alakulására, az aktuális helyzetre.

A stratégia megalkotásakor figyelembe vettük a hátrányos helyzetű csoportok igényeit is. Mivel területileg egy település sem tartozik semmilyen hátrányos helyzetű besorolásban, így alapvetően a nőket, a 65 év felettieket, a 25 év alattiakat, az alacsony iskolai végzettségűeket és a munkanélkülieket tekintjük hátrányos helyzetűeknek. Számukra külön felhívást nem terveztünk, de közvetett módon a megvalósuló fejlesztések javíthatják a hátrányos helyzetű csoportok körülményeit.

A HFS jelenlegi változata a fent említett rendezvénysorozat kapcsán összegyűjtött javaslatokból, a begyűjtött ötletekből, valamint a tervezői munkacsoport észrevételeiből tevődik össze.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosság száma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

- a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosság szám).

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület által koordinált akcióterületen (548,84 km²) összesen 39 település található, melyek állandó népessége együttesen 33 407 fő a 2022-es adatok alapján. A tervezési terület gyakorlatilag a megyeszékhely, Szombathely körüli agglomerációs gyűrűtérseget foglalja magában, ebből kifolyólag a tagtelepülések hasonló jellegű kihívásokkal küzdenek, illetve hasonló adottságokkal rendelkeznek.

Az említett települések a következők: Acsád, Balogunyom, Bozzai, Bucusu, Csemeszokpács, Dozmat, Felsőcsatár, Gencsapáti, Gyanógeregye, Horvátlövő, Ják, Kisunyom, Meszlen, Nárai, Narda, Nemesbőd, Nemeskolta, Perenye, Pornóapáti, Rábatöttös, Rum, Salköveskút, Sé, Sorkifalud, Sorkikápolna, Sorokpolány, Söpte, Szentpéterfa, Tanakajd, Táplánszentkereszt, Torony, Vasasszonyfa, Vaskeresztes, Vassurány, Vasszécseny, Vasszilvágy, Vát, Vép és Zsennye.

A települések közül csak Vép rendelkezik városi ranggal 3311 fő lakossal. Három településen a lélekszám a 200 főt sem éri el (Gyanógeregye, Sorkikápolna, Zsennye). A lehatárolás elsősorban a közös jellemzőkkel bír, kedvezőbb gazdasági és társadalmi helyzetben lévő agglomerációs települések kerültek az akcióterület koordinációja alá. További pozitívum a kommunikációs folyamatok egyszerűsödése, lévén a gyakorlatban is együttműködő és együtt fejlődő térségről van szó, ahol – kisebb nehézségektől eltekintve – a LEADER szemlélettől függetlenül korábban is megvalósult a települések közötti személyes kapcsolattartás. Összességében a korábbi időszakban felhalmozott tapasztalatok, valamint a Szombathelyi járás területére korlátozott tervezési térség következtében egyszerűbbé váló kommunikáció biztosítja, hogy a hasonló adottságú települések minél hatékonyabban legyenek képesek felhasználni a vidékfejlesztésre irányuló forrásokat.

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítelt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
<p>Barangolás két keréken, két térségben A projekt a kerékpáros turizmusfejlesztést tűzte ki célul. A kijelölt kerékpáros útvonal Táplánszentkeresztől a Vasi Hegyhát-Rábamente területén át az Őrségig vezet. Az útvonalon 53 db útbaigazító tábla került kihelyezésre, valamint az útvonalról kiadvány is készült magyar, angol, német és olasz nyelveken. A fejlesztés során kerékpárok, kerékpártároló rekreációs céllal masszázmedence, merülő medence kerültek beszerzésre. Az útvonalak népszerűsítésére a Pannon Térségfejlesztő Egyesület vállalta 3 db rendezvény megtartását. A projekt megvalósítása sikeres volt, az együttműködés a felek között összhangban történt. A fejlesztés mindhárom fél céljának elérését szolgálta, hiszen az aktív turizmus mindkét térség egyik gazdasági ereje lehet.</p>	Pannon Térségfejlesztő Egyesület	3 000 000 Ft	Kifizetési kérelem lezárult
	Vasi Hegyhát-Rábamente Közhasznú Turisztikai Egyesület	5 475 389 Ft	Záró kifizetési kérelem benyújtva
	Lakosi László István	4 001 650 Ft	Kifizetési kérelem lezárult

A projekt fő célja volt, hogy elősegítse a térség átutazó szerepének csökkentését és növelje a tartózkodási időt a térségben. Ez kedvezően hat a szálláshelyadók tevékenységére is. A kerékpáros turizmus az a terület, mely mindkét térségben további fejlesztési és együttműködési lehetőségeket biztosít. A projekt a térségek turisztikai fejlesztései szempontjából nagyon fontos volt, ezért szeretnénk ezt az irányt a továbbiakban is erősíteni akár egy újabb közös fejlesztés megvalósításával.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
Pinkától a Rábáig – a hal, mint helyi termék Projektünk az egészség, környezet, helyi gazdaságfejlesztés hármására épült.	Pannon Térségfejlesztő Egyesület	5 223 719 Ft	Végső helyszíni ellenőrzéssel lezárt
	Pannon Helyi Termék Nonprofit Kft.	6 200 000 Ft	Végső helyszíni ellenőrzéssel lezárt
	Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége	7 870 496 Ft	Végső helyszíni ellenőrzéssel lezárt

A partnerek együttműködése során az alábbi tevékenységek valósultak meg.

Pannon Térségfejlesztő Egyesület feladatai voltak a projektterv elkészítése, a projektmenedzsment, az egész projektet átfogó marketing, a kötelező tájékoztatás és nyilvánosság, valamint az Interaktív játékok kifejlesztése.

Pannon Helyi Termék Nonprofit Kft. feladata volt a vásári pavilonok, a hordozható professzionális gázgrill beszerzése, a horgászvizek mentén található vendéglátók, turisztikai szolgáltatók számára szervezett horgászturisztikai témájú műhelymunkák megszervezése és megtartása, a termelői fotósorozat készítése összesen 10 termelőről és termékeikről, fogyasztói termelőlátogatások megszervezése összesen 6 alkalommal, megjelenés már bejáratott rendezvényeken szemléletformálás céljából 4 alkalommal.

Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége feladatai a horgászvizek mentén található vendéglátók, turisztikai szolgáltatók számára szervezett horgász-turisztikai témájú műhelymunka megszervezése, a Vasi Vizeken és Földeken általános iskolai vetélkedő lebonyolítása, az Integrált Horgásznapi fogatékkel élőekkel, a Pinka-völgyi Halas Nap, a Vasi Vizeken Horgásztábor rendezvények megtartása, táborokhoz, rendezvényekhez szükséges eszközök: laptop, projektor, vetítővászon, színes fénymásoló, fényképezőgép, sportkamera, halfüstölő és vákumcsomagoló és grilltárcsa készlet beszerzése.

A kitűzött program segítette az együttműködő felek közötti kapcsolat elmélyítését, későbbi együttműködési lehetőségek is felmerültek. Az eredmények között említhető, hogy a bevont szereplők szakmai tudása tovább gyarapodott, a helyi termékek, a halfogyasztás területén sikeres volt a szemléletformáló tevékenység. Az együttműködés itt is zökkenőmentesen zajlott, a projektpartnerek ösztönzőleg segítették a megvalósítás minden szakaszát.

c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület székhelye 9721 Gencsapáti, Szentegyház u. 5. Munkaszervezetének irodája Szombathelyen, a Horváth Boldizsár krt. 9-ben található. Az irodaépület könnyen megközelíthető tömegközlekedéssel, ingyenes parkolóhely is található az épület előtt és közelében is. Az épület kialakítása nem teszi lehetővé a kerekesszékekkel való közlekedést, nem akadálymentesített a bejutás. Az iroda hétfőtől csütörtökig 8:30 – 16:00 óráig, pénteken 8:30-14:00 óráig van nyitva, ekkor az ügyfelek személyesen kérdezhetnek az ügyintézőktől. Előzetes egyeztetés alapján a személyes ügyfelfogadásra a nyitvatartási időn kívül is van lehetőség. A személyes találkozókon kívül telefonon és e-mailen keresztül is lehetséges a kapcsolattartás.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékkal élőkre, a gyermekekre és a hátrányos helyzetű csoportokra.

Az esélyegyenlőség biztosítása a stratégia tervezése és végrehajtása során is rendkívüli fontossággal bír. Az elmúlt időszakban Szombathely és térségére vonatkozóan kialakításra kerültek a települési szintű Helyi Esélyegyenlőségi Programok, illetve az Államreform Operatív Program keretén belül létrejött a Szombathelyi Járási Esélyteremtő Programterv is. Ezekre az iránymutatásokra, térségi szintű partnerségekre és együttműködésekre (járási szintű Esélyegyenlőségi Kerekasztal) lehet és szükséges is építeni a Helyi Fejlesztési Stratégia tervezése és megvalósítása során, ezen belül különös figyelmet kell szentelni a hátrányos helyzetűek (fogyatékkal és mélyszegénységben élők, nők, idősek, pályakezdők) helyzetbe hozására. A Leader-forrásból támogatott projekteknek törekednie kell az esélyegyenlőség elősegítésére, illetve a projekt javaihoz való egyenlő hozzáféréshez (pl. akadálymentesítés, szemléletformáló tevékenységek). Az egyes intézkedések bírálati szempontjai, valamint az egyes projektek támogatása esetén külön figyelmet szentelünk a fenti programok és együttműködések által meghatározott alapelveknek.

Az esélyegyenlőség az egyesület munkaszervezetének működésében is elengedhetetlen: a személyzet részvétele kompetenciákon és tapasztalatokon alapszik. A munkaszervezet munkatársai egyenlő esélyt szeretnének nyújtani minden ügyfél számára. Az irodába a nyitvatartási időben bárki bejöhethet és észrevételeket tehet, kérdéseket, javaslatokat fogalmazhat meg. Amennyiben az ügyfél mozgásában korlátozott, úgy igény esetén a munkatársak személyesen felkeresik őt.

Társadalmi szempontból fenntartható KAP:

Kiemelt figyelmet szentelünk a mikro-, kisvállalkozások fejlesztésének, legyen az mezőgazdasági, ipari vagy szolgáltató jellegű. Célunk kisléptékű beruházások, eszközbeszerzések támogatása, melyek növelhetik a vállalkozások kapacitását, termékeinek, szolgáltatásainak minőségét. A KAP stratégiát kiegészítendő a 5.000 EUR STÉ üzemméret alatti mezőgazdasági tevékenységet végző vállalkozásokat is szeretnénk támogatni.

Igazságosabb támogatás elosztást szolgáló beavatkozások – Gazdasági fejlődés szakpolitikai cél

Célunk a térségi vállalkozások megerősítése, fejlesztési elképzeléseik megvalósításának ösztönzése, tevékenységük megismertetése a térségben élőkkel. Felhívni a térségben élő vásárlók figyelmét arra, hogy járuljanak hozzá térségük fejlődéséhez helyi termékek vásárlásával, helyi szolgáltatások igénybevételével.

Fontosnak tartjuk a helyben élők számára bemutatni a Szombathelyi járás értékeit. A közösségi programok, a szervezetek közötti együttműködés növeli a térségben belüli kohéziót.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A környezeti fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése a stratégia elkészítése és végrehajtása során szintén kiemelt szereppel bír. Annak ellenére, hogy a térség nagy része gyakorlatilag Vas megye központjának, Szombathely agglomerációs-elővárosi gyűrűjének tekinthető, nagy jelentőséggel bír a vidéki élet, a vidéki hagyományok megőrzése, melynek fontos részét képezi a természet és természeti örökség védelme és fenntartható fejlesztése. Célunk, hogy a vidék vidéki is maradjon. Nem elég pusztán ösztönözni a környezetvédelemmel kapcsolatos szemléletformáló tevékenységeket, aktívan is tenni kell környezetünk és természeti értékeink védelme érdekében, hiszen a minőségi tájvédelem a szelíd- és öko-turizmushoz köthető szolgáltatások fejlesztéséhez is hozzájárulhat.

Környezetünk, természetünk, a táj védelme nem csak a turizmus fellendítése céljából fontos, hanem a helyi lakosok számára is jelentős: a helyi lakosok helyben termelt, minőségi és egészséges élelmiszerekhez való jutásában is elengedhetetlen. Az élelmiszerértékesítési lánc rövidülése hozzájárulhat a helyi termelők bevételeinek növekedéséhez is, míg a helyben megtermelt és elfogyasztott javak számos, környezetterhelést csökkentő folyamatokat eredményezhet (pl. élelmiszert nem kell szállítani, tartósítani, csomagolni stb.).

Fontos arra is törekedni, hogy a helyi vállalkozások munkaerőigényét a helyi, rendelkezésre álló munkaerővel elégítsék ki. Ha a szabad munkaerő helyi foglalkoztatása valósul meg, nincs szükség arra, hogy a környezet leginkább szennyező közlekedési móddal (személygépkocsival) ingázzon a lakhelye és a munkahelye között. Ez jelentősen hozzájárulhat a környezetterhelés csökkentéséhez.

A helyi szemléletformáló akciókra, programokra, tevékenységekre nagy hangsúlyt szükséges fektetni, hiszen a szemléletformálást a minél fiatalabb korcsoportok esetében érdemes elkezdni. A természetvédelem mellett érdemes fókuszálni a helyi épített és kulturális örökségek megismerésére, hagyományok ápolására annak érdekében, hogy minél hamarabb kialakuljon és megerősödjön az egyénben a helyi identitás.

A térségi szereplők együttműködése és promóciós tevékenysége hozzájárulhat a helyi természeti értékek jobb megismeréséhez és védelméhez, mely a helyi lakosok teljesebb körű informálásában és a turisták vonzásában is nagy szerepet vállalhat.

A támogatási kérelmek során plusz pontot adunk a megújuló energia használatának megvalósítására, ezzel is ösztönözve a pályázókat a tudatosabb energiahasználatra.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

- Eredményes intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Nem mezőgazdasági mikroállalkozások termelési és szolgáltatási kapacitásainak fejlesztése	VP6-19.2.1.-69-8.1.5-17	89 db	73 db	308 381 658 Ft	343 698 540 Ft
"Gazdálkodj okosan!" - Mezőgazdasági mikroállalkozások versenyképességének növelése	VP6-19.2.1.-69-8.1.6-17	29 db	20 db	47 105 285 Ft	51 815 813 Ft
Helyben vagyunk - Helyi értékek feltárásának és megőrzésének támogatása	VP6-19.2.1.-69-8.1.7-17	32 db	30 db	52 782 754 Ft	58 061 029 Ft
Eszközbeszerzés támogatása a civil szervezetek fejlesztéséhez	VP6-19.2.1.-69-8.1.9-21	29 db	25 db	87 333 948 Ft	89 101 986 Ft

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Pannon Élmény Program - Komplex tematikus turisztikai fejlesztések megvalósítása	VP6-19.2.1.-69-8.1.1-17	7 db	7 db	93 449 679 Ft	102 791 815 Ft
Térségi komplex promóció	VP6-19.2.1.-69-8.1.2-17	1 db	1 db	9 987 877 Ft	9 999 999 Ft
A hagyományos vidéki élethez kötődő tevékenységeket bemutató nyitott porták kialakítása, továbbfejlesztése	VP6-19.2.1.-69-8.1.3-17	7 db	3 db	7 621 412 Ft	9 169 384 Ft

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
A térség gazdasági és kulturális kapcsolatait erősítő, tudásmegosztáson alapuló programok támogatása	VP6-19.2.1.-69-8.1.4-17	1 db	1 db	642 367 Ft	642 367 Ft
Légy képen! - Médiára, helyi nyilvánosságra épülő közösségépítő programok támogatása	VP6-19.2.1.-69-8.1.8-17	2 db	0 db	0 Ft	0 Ft

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület összesen 9 intézkedési formát fogalmazott meg a 2014-2020-as időszakra, melyek az átfogó célok elérését segítették. **Az átfogó célok az alábbiak voltak:**

„A közösségi kohézió, a helyhez való kötődés megerősödik.

A helyi gazdaság megerősödik, a termékek és a szolgáltatások minősége javul.

A megyeszékhely és a térség gazdasági és kulturális kapcsolatai megerősödnek.”

Azt gondoljuk, hogy az intézkedések megvalósításai ezeket mind elősegítette, a célok elérését lehetővé tette. A közösségi kohézió, a helyhez való kötődés megerősítését több intézkedés is segítette.

A **Helyben vagyunk – Helyi értékek feltárásának és megőrzésének támogatása** felhívásból támogatott 30 db támogatási kérelem alapvetően a települések helyi értékeire alapozott programmegvalósítását szolgálta. A kérelmek benyújtói többségében (83,3%-ban) önkormányzatok voltak, a fennmaradó 16,7% pedig civil szervezet. A programok megvalósítása során sokan éltek azzal a lehetőséggel, hogy a térségből hívtak fellépőket. Ez egyrészt segítette a térség településeinek működő kulturális csoportok megismerését, másrészt a csoportok számára is ösztönző erő volt a folyamatos működésük fenntartására. A programok fele még a covid járvány előtt, 2019 nyarán megrendezésre került. A többi település esetében a rendezvények megtartása még inkább felértékelődött, hiszen a 2020-ban és a 2021-ben megtartott rendezvények az emberek pszichés állapotának javítását is segítette. A hosszú ideig való bezártság, állandó távolságtartás, közösségtől való elzárás után végre nyitott, szabad térben lehetett találkozni, barátokkal, ismerősökkel, falubeliekkel. Az intézkedés sikeresnek mondható, hiszen a közösségi kohézió erősítését, a helyi, térségi értékek megismerését elősegítette, mozgósította a településeken élőket. Az intézkedést a továbbiakban is folytatni kívánjuk, hiszen az élő kapcsolatok, közösségek erősítése kiemelt fontosságú, jelentős erővel bír a lakosságmegegyezés területén is.

A közösségi kohézió erősítésében fontos szerepet játszanak a civil szervezetek, ezért úgy gondoltuk, hogy ezen szervezetek megerősítése közvetett módon is hatni fog a helyben maradás elősegítéséhez. Az **eszközbeszerzés támogatása a civil szervezetek fejlesztéséhez** című felhívás azonban mégsem hozta el a várt sikert, mely a források gyors és hatékony felhasználását jelentette volna. A civil szervezetek működése erősen kitétt a pályázati forrásoknak, önkormányzati támogatásoknak, így számukra az előfinanszírozás hatalmas problémát jelent. Ezt tükrözi, hogy a felhívás megjelenését követően az első 6 szakaszban (2021. október 31-től 2022. május 15-ig) összesen 10 civil szervezet nyújtott be támogatási kérelmet. Az első szakasz után a pályázókkal, pályázatírókkal folytatott megbeszélések során láttuk, hogy a felhívás nem fogja teljesíteni célját, ha csak civil szervezetek számára hagyjuk nyitva a felhívást. Ezért 2021. novemberében a támogathatók körének kibővítését kérelmeztük az önkormányzatokkal és ezzel együtt a támogatási összeg felemelését is indítványoztuk 2 millió Ft-ról 5 millió Ft-ra. Így kicsit előre mozdultak a kérelmek, azonban a források teljes felhasználása sok egyeztetést, kérelmet benyújtani szándékozó felkutatását jelentette. A támogatások felhasználását ennél a jogcímnél tovább nehezítette,

hogy Magyar Falu Program során a kistelepülési önkormányzatoknak és civil szervezeteknek 100%-os intenzitással, előfinanszírozással volt lehetőségük eszközbeszerzése, fejlesztés végrehajtására, így elképzeléseik megvalósítására inkább ezt a forrást vették igénybe. Természetesen minden fejlesztés, ami az Akciócsoport területén megy végbe, és a HFS megvalósításával azonos célokat segíti elő, az nagyon hasznos, azonban az ügyfelekkel való együttműködést nagyban megnehezítette a hasonló célokra szóló kedvezőbb hazai támogatási kiírások megjelenése. Célunk azonban, hogy ezt a fejlesztési formát tovább vigyük, bízva abban, hogy a finanszírozási lehetőségek a következő időszakban kedvező irányban változnak.

A közösségi kohézió, a helyhez való kötődés megerősítése során, valamint azt követően lehetőség van a megyeszékhely és a térség gazdasági és kulturális kapcsolatainak megerősítésére. Véleményünk szerint mindkét cél elérését szolgálta a **Pannon Élmény Program- Komplex tematikus turisztikai fejlesztések megvalósítása** című felhívásunk. A kiírás célja az volt, hogy egymás mellett lévő települések konzorciumi formában valósítsanak meg komplex turisztikai fejlesztéseket, hogy a térség vonzóbbá váljon a térségben és a közeli városi lakosság számára is. Ezeknek a fejlesztéseknek a központi témája a kerékpáros turizmus lett, mely a térség domborzati, természeti sokszínűsége, épített öröksége miatt igazán kedvező. A fejlesztések megvalósítása sok egyeztetést, kompromisszumos megoldást követelt a résztvevőktől. A 80%-os intenzitás mellett megvalósult fejlesztések jó kiindulópontot szolgálnak a kerékpáros turizmus további építésére. A megvalósítás során:

- pihenőhelyek (kemencével, szalonnasütővel, ivókúttal, paddal, információs táblákkal, ez településenként eltér), kerékpártárolók, szervízpontok kerültek átadásra,
- kerékpárok kerültek beszerzésre,
- térképes kiadvány készült,
- galéria került kialakításra állandó helytörténeti és értéktár gyűjtemény bemutatására,
- rendezvények valósultak meg.

Mivel a települések Szombathely gyűrűjében helyezkednek el, így a fejlesztés lehetőséget ad a város körüli települések kerékpárral történő megismerésére. A jövőben ez az a terület, amit mindenképpen fejleszteni szeretnénk, hogy megfelelő marketinggel ezek a fejlesztések még jobban megismerhetőek legyenek.

A szelíd turizmus feltételeinek megteremtése lehetőséget nyújt a térség megismerésére, épített és természeti kincseinek feltérképezésére. A megfelelő reklámozás végrehajtására sajnos a térségben még nem alakult meg egy olyan turisztikai szervezet, mely a promótálást végezné. Ezt helyettesíti jelen időszakban a **Térségi komplex promóció** felhívásra érkezett támogatási kérelem megvalósítása során kialakított és üzemeltetett honlap (www.pannonelmeny.hu), facebook oldal (Pannon Élmény). A támogatást elnyerő egyesület vette magára a turisztikai szervező szerepet. A projekt keretében sor került logó tervezésre, falinaptár gyártására is. A tartalmak feltöltéséhez kapcsolatba kellett kerülnie az összes település hírszolgáltatójával. 2022. év végén 1247 ember követi a facebook oldalt, tehát a tartalmak közvetlenül ennyi embert érnek el. A tervezési területen ezáltal elindult egy olyan folyamat, amely közvetlen lehetőséget biztosít a települések programjainak megismerésére. Részt lehet venni ezeken szabadon bármely településre ellátogatva. Így lehetőség nyílik egymás megismerésére, aktív kapcsolatok kialakítására egymástól távolabb élő személyek között. Elősegíti a folyamat a helyi identitás megerősítését, az érzést, hogy jó itt élni, hiszen nem csak lakhely, hanem a kulturált szabadidő eltöltésére is lehetőséget nyújtó környezet. A folyamat fenntartása kiemelten fontos, és szeretnénk, ha a munkaszervezet is aktív részese lenne ennek a folyamatnak, ezért a projekt fenntartását saját projekt keretében szeretnénk folytatni.

Az első átfogó cél elérését segítette volna még a **térség gazdasági és kulturális kapcsolatait erősítő, tudásmegosztáson alapuló programok támogatása** is, azonban ennek a felhívásnak a népszerűsége nem hozta a várt sikert. Sajnos a stratégia megvalósítása során a helyi termelők megszólítása, általuk indított fejlesztési igények nem jelentek meg az elmúlt 5 évben, egy kivétellel. Ebben az egy támogatási kérelemben is egy könyv került szerkesztésre és kiadásra. Külön felhívást erre a területre a jövőben nem kívánunk meghirdetni, minden ilyen irányú kezdeményezés a vállalkozás fejlesztési felhíváson keresztül lesz megvalósítható.

A hagyományos vidéki élethez kötődő tevékenységeket bemutató nyitott porták kialakítása, továbbfejlesztése című felhívás sikertelensége is a fent írt tendenciákra vezethető vissza. Hozzávetőlegesen 10 db támogatási kérelmet szerettünk volna támogatni ebben a felhívásban eredetileg, azonban a beérkezett 7 db támogatási kérelemből 4 db került támogatásra, abból is egy visszamondásra került. Ez alapján megállapítható, hogy a helyi termék előállítással, nyitott porta kialakítással foglalkozók száma elenyésző. Ezt abból is látjuk, hogy az előző stratégiában említett Helyi Termelői piacon megjelenő árusok között csupán

egy fő tojástermelő és egy fő burgonyatermelő az, aki a térségben működik, és aktívan részt vesz a piacon. Ezen tapasztalatok alapján jelen HFS-ben külön a helyi termék előállítókra nem tervezünk felhívást, ők is a vállalkozásfejlesztési intézkedés során nyújthatnak be támogatási kérelmet.

A gazdasági láb megerősítésében alapvetően a térségben működő mikrovállalkozások, mezőgazdasági vállalkozók vettek részt. A második átfogó cél - A helyi gazdaság megerősödik, a termékek és a szolgáltatások minősége javul – elérését az előbb említett nyitott portákon kívül két másik felhívás, a **Nem mezőgazdasági mikrovállalkozások termelési és szolgáltatási kapacitásainak fejlesztése** és a „**Gazdálkodj okosan**” – **Mezőgazdasági mikrovállalkozások versenyképességének növelése** intézkedések segítették. Mindkét intézkedés hatékonynak minősült.

A mezőgazdasági mikrovállalkozások számára nyújtott támogatás nagyon népszerű volt. Itt alapvetően azok a mikrovállalkozások kerültek támogatásra, melyek a nagyobb VP-s felhívásokból kiszorultak. Az eszközbeszerzések révén közel 52 millió Ft került lekötésre. Ez az intézkedés 3 munkahely generálását is elérte. 2020. augusztusáig a fent említett keret lekötésre került 20 kérelem támogatásával. A mezőgazdasági mikro és kisvállalkozások számára a jövőben külön felhívást nem tervezünk, ők is az egységes vállalkozásfejlesztés felhívás keretében nyújthatják majd be támogatási kérelmeiket.

A felhívások közül a legnagyobb kerettel, legnagyobb népszerűséggel több mint 293 millió Ft-tal a térségben működő mikrovállalkozások tevékenységének fejlesztését, eszközparkjának megújítását, bővítését tudtuk elősegíteni. 6 fő, legalább 4 órában foglalkoztatott embernek teremtett munkahelyet. Ez az a felhívás, amit nagy forráskerettel szeretnénk a jövőben is meghirdetni.

A kilenc intézkedés között sajnálatos módon volt egy, melyre érvényes támogatási kérelem nem érkezett be. **Ez a Légy képből -Médiára, helyi nyilvánosságra épülő közösségépítő programok támogatása.** Ennek oka, hogy a térségben nem sikerült egy szervezetnek sem érvényes kérelmet benyújtania. Az előző HFS megalkotása során a civil szervezetekkel nagyon aktív volt a kapcsolat. A felhívás kiírása is az ő igényükre alapozva került meghirdetésre. A megvalósítás elmaradása több tényező eredménye. Egyrészt a civil szervezetekben aktív szereplők rendszerint főállású munka mellett látják el tevékenységüket, így gyakran háttérbe szorul az önkéntesen végzett közösségfejlesztés. Jelen esetben is ez történt. Másrészt a civil szervezeteknek a pályázatok előfinanszírozása nagy terhet jelent. Ez gyakran megoldhatatlan probléma. Ebben az esetben is azzal, hogy nem került megvalósításra egy kérelem sem, a térség számára fontos folyamatok maradtak el. Az ifjúságot aktivizáló, a települések életébe bevonó programok fontosak lennének. Ezek igazi közösségteremtő, helyi identitás megerősítő programok. A probléma megoldása komplex feladat. Nem elég a programok finanszírozhatóságát megerősíteni, hiszen, ha nincs szakember, aki azt végig kíséri, mentorálja, akkor az ugyancsak nem fog megvalósulni. A kulturális szakemberek foglalkoztatásában az önkormányzatoknak lehetőségeikhez mérten nagyobb szerepet kellene vállalniuk. A kistélepüléseken működő civil szervezetek számára létfontosságú a települési önkormányzatok támogató segítsége.

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenységszintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatóak olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is,

továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalú stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

A Vas vármegyei területfejlesztési koncepcióban feltárt jellemzők, a kialakított átfogó és stratégiai célok, illetve az azokból levezetett szempontrendszerek alapján a területfejlesztési programban meghatározott 4 földrajzi stratégiai célterület került kijelölésre. Ebből egy a Szombathely Megyei Jogú Város vonzáskörzete, mely a szombathelyi járást jelenti. Mivel akciócsoportunk területe teljes mértékben megegyezik a járással, ezért a megyei fejlesztésben is egy egységként jelenik meg. A 2021-2027-es időszakban a kategóriába tartozó települések számára elkülönített keretösszeg összesen 3,937 mrd Ft. Az alábbi tématerületek szerint történik a forrás felhasználása.

1. prioritás: Versenyképes megye, melyhez kapcsolódóan az alábbi intézkedések illeszthetők a térségünk célrendszerébe:

- Első intézkedés: *helyi gazdaságfejlesztés*. Helyi gazdaságfejlesztés és helyi és térségi turizmusfejlesztés fog megvalósulni.
- Második intézkedés: *településfejlesztés, települési szolgáltatások*. Élhető települések, zöld infrastrukturális fejlesztések, csapadékvíz elvezetés, kerékpárút kiépítése, valamint belterületi utak fejlesztése szerepel a tervekben.

2. prioritás: Klímaparát megye, ezek intézkedései:

- Első intézkedés: *klímaparát megye*, amely kapcsán önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése fog megvalósulni.

3. prioritás: Gondoskodó megye, ezek intézkedései:

- Első intézkedés: *megyei és térségi fejlesztések*, amely elsősorban a helyi humán fejlesztéseket célozza.
- Harmadik intézkedés: *a helyi és térségi közszolgáltatások*, amely kiemelten kezeli a bölcsődei, óvodai fejlesztéseket, az egészségügyi alap- és szakrendelés, szociális alapszolgáltatás infrastrukturális feltételeinek támogatását.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

Térszerkezeti adottságok

A Szombathelyi járás Magyarország nyugati határa mellett, Vas megyében található. Központja a 2022-es évben 75006 lakost számláló Szombathely, amely egyben a megyeszékhelyi funkciókat is betölti. A HFS tervezési terület gyakorlatilag a központi település körüli „gyűrűtérstéget” fedi le, amely a gazdasági centrum közelségének előnyeit élvezve a megye – illetve az ország – periférikus területeihez viszonyítva általánosságban előnyösebb helyzetűnek tekinthető.

A közlekedésföldrajzi szempontokat figyelembe véve szintén kedvező helyzetben van a HFS által lefedett terület: a megyére jellemző centrális közút- és vasúthálózat sugárirányú elemei a térségben futnak össze, így minimális a holttérben elhelyezkedő települések száma. Az M86-os autót 2015.09. 09-én kiépítésével, átadásával biztosítottá vált a térség összekapcsolása a fő folyosókkal. Az M87-es autót magvalósítása legkorábban 2025-re várható, mellyel az osztrák gyorsforgalmi hálózattal való közvetlen összeköttetés is létrejöhet.

A kedvezőbb elérhetőségi feltételek a térség településhálózatán is éreztetik hatásukat. Habár Vas megyére alapvetően az aprófalvas szerkezet jellemző, emellett magas az ezer és ötezer fő közötti lakosságsszámmal rendelkező települések aránya is. Ennek oka többek között a megyeközpontthoz kapcsolódó agglomerációs, illetve agglomerálódó települések jelenléte (Szombathelyi agglomerálódó térség, vagy Szombathely–Kőszeg agglomerációs tengely). Az agglomerációs térség lakosságsszámára általánosságban stagnálás jellemző, addig Szombathelyen tovább csökkent a népesség. Mindeközben érdemes megjegyezni, hogy Szombathely nappali népessége meghaladja a százezer főt, amely elsősorban a munkahelyek és oktatási intézmények erőteljes koncentrállódására vezethető vissza. A város létszámának periodikus növekedését alátámasztja az a tény is, hogy a térség településein élők mintegy 80%-a ingázó, azaz a munkahelye távolabb esik a lakóhelyétől. Ezen jelenség kedvezőtlen hatását például a **munkahelyek helyben való létesítésével és itt-tartásának támogatásával** lehet csökkenteni.

Jelen HFS terület szempontjából kiemelendő a határ mentiség kérdésköre, mivel az Európai Unióhoz, illetve a schengeni övezetbe való csatlakozással jelentősen megnőtt a nemzetközi kapcsolatok szerepe a térségben. Míg a XIX. és XX. század fordulóján az Oberwart és Szombathely közötti térség egy szervesen együtt fejlődő terület volt, addig mára jelentős fejlettségbeli különbségeknek lehetünk szemtanúi. Részben ennek hatására számottevő mértékben megnőtt és azóta is magas számon van az Ausztriában munkát vállaló magyarok száma, ám ezzel egyidejűleg – lévén sok esetben napi szintű ingázókról van szó – a lakosság vásárlóerejében is javulás tapasztalható. Mindeközben a befelé irányuló gyógy- és bevásárló turizmus is

érezeti pozitív gazdasági hatását a térségben, amely az átlagosnál kedvezőbb gazdasági mutatókkal párosulva képes – részben – előnnyé fordítani a megjelenő „elszívó” hatást.

Környezeti adottságok

A Szombathelyi járásban található települések a Nyugat-magyarországi-peremvidék alábbi közép- és kistájakait érintik:

- Alpokalja: Vas-hegy és Kőszeghegyalja, Pinka-sík;
- Sopron-Vasi síkság: Gyöngyös-sík, Rábai teraszos sík, Rába-völgy;
- Kemeneshát: Alsó- és Felső-Kemeneshát.

Mint ismeretes, a térség Magyarország egyik legcsapadékosabb területének tekinthető, ahol évente 700-780 mm csapadék hull évente. A geomorfológiai adottságok következtében sűrű vízhálózat jött létre, amely a lefolyási viszonyokból kifolyólag nehézségeket okoz a Szombathelyi járásban. A Kőszegi-hegység déli oldalának vizeit levezető Gyöngyös által okozott árvízveszély mérséklődött a 2010-ben átadott Abért-tó (Kőszeg-Lukácsháza-víztározó) által, azonban a fokozódó időjárási extrémítások következtében továbbra is problémát jelent az ár-, illetve belvízveszély. Ezt részben mérsékli a dozmati víztározó, amely az Arany-patak vizének szabályozásával a szombathelyi Csónakázó-tó kontrollált vízpótlásához is hozzájárul. Zsennyén és Rumban a Rába árhullámai jelentenek problémát, amely elsősorban a vízparti házakat és üdülőket veszélyeztetheti. Természetesen a sűrű vízhálózat egyben kiaknázatlan lehetőséget is jelent; a **vízhez kapcsolódó szabadidős tevékenységek és a turizmus fejlesztése** jelentős mértékben javíthat az érintett települések gazdasági helyzetén.

A HFS tervezési területének felszínborítottságáról elmondható, hogy a mesterséges felszínnek együttes aránya alacsony – alig haladja meg az öt százalékot –, ennek jelentős hányadát a települési lakóterületek jelentik. A mezőgazdasági területeken, illetve a teljes HFS térségen belül jelentős a szántóföldek aránya; a közel 55 000 hektár több, mint 64 százalékát teszik ki. Lomblevelű erdők fedik a terület 10,9 százalékát, míg a tűlevelű-, vegyes-, illetve átmeneti erdős-cserjés területek egyaránt 4-5 százalékos aránnyal vannak jelen a vizsgált térségben. A különböző típusú erdős területek mintegy 13500 ha-t tesznek ki, a térség teljes területének 24,7%-át.

Vas megye hatodik Magyarország erdősültségi rangsorában, még akkor is, ha az előző időszakhoz képest 2019-re, területének 29,6%-ról 28,2 százalékra csökkent az erdőterületként nyilvántartott területek nagysága.

Kulturális erőforrások

A térség eseménydús és gazdag történelméből adódóan bővelkedik kulturális erőforrásokban, amely részben az épített környezet értékeit is magában foglalja. A tervezési térség templomai közül ki kell emelni a jáki román kori bencés apátsági templomot, amely a magyarországi román stílusú építészet kiemelkedő alkotása. Szintén országos hírű a Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt, 13. századi román stílusú csemeszkopácsi templom, amelyben még ma is láthatók a feltáráskor előkerült középkori freskótöredékek. A HFS tervezési területének szinte minden településén található **egykori főúri kastély, vagy uradalmi központ**. Ezek felújítása, valamint új, valós igényt kielégítő funkciókkal való megtöltése jelentős potenciált hordoz magában. Jó példa erre az Új-Ebergényi kastélyszálló Vasszécsenyben, vagy a Széll-kastély Táplánszentkereszten, amely a 2013-as felújítást követően ma esküvők és egyéb rendezvények népszerű helyszíne.

Az Arany-patak mentén feltárt **újkőkori leletek** tanúsága szerint Sé község és az Arany-patak mellékének kőkori települései az újkőkori művészet egyik közép-európai központja lehettek. Ezen potenciál turisztikai célú kiaknázása jelentős lehetőséget rejt magában a környező települések számára.

Említésre méltó a **térség etnikai sokszínűsége**: a tervezési területen jelentős számú német (kb.800-900 fő között) és horvát (kb. 1 400-1500 fő) nemzetiségű lakos él. Felsőcsatár, Horvátlövő, Narda és Szentpéterfa a magyarországi horvát közösségek központi településeinek tekinthetők, míg Pornóapáti és Vaskeresztes esetében a német nemzetiségű lakosok száma magas.

Kulturális szempontból kiemelt jelentőségű, hogy ezen közösségek aktívan ápolják hagyományait és kultúrájukat: jó példa erre a minden évben megrendezett „Horvát nap”, amely a hagyományok ápolásán túl a többnemzetiségű közösségek közötti kapcsolat erősítéséhez, javításához is hozzájárult.

A helyi közösségi élet meghatározó eseményeinek tekinthetők a falunapok, illetve egyéb rendezvények, ezek azonban – ritka kivételektől eltekintve – a helyi igények kielégítésére törekuszenek. A térség egyik legjelentősebb – nemzetközi viszonylatban is ismert – rendezvénye a Savaria Történelmi Karnevál, amely évente több mint százezer látogatót – járási szinten a kulturális rendezvényen résztvevők harmadát – vonzza. Ha kizárólag a HFS tervezési területet tekintjük, a legtöbb résztvevőt generáló rendezvény Gencsapátiban a Gencsapáti Pünkösdi Fesztivál.

A kulturális erőforrások tekintetében – a hagyományos közösségi házakon túl – érdemes megemlíteni az **Integrált Községi Tereket (IKSZT)**. Ezen intézmények az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap segítségével – általában a régi épületek felújítása által – egy új, addig hiányzó funkciót adnak az adott település számára. A HFS tervezési területén Felsőcsatár és Szentpéterfa községekben működik IKSZT, amelyek összességében könyvtári, ifjúsági klub és művelődési központ szerepet töltenek be a települések kulturális életében.

Az előző programozási időszakban a TOP programban volt lehetőség A Helyi identitás és kohézió erősítése című felhíváson a nyertes pályázóknak a településükön élők aktivizálására és közösségi programok szervezésére. A térségben ez Gencsapáti és Perenye településeken valósult meg. Ennek köszönhetően ezeken a településeken új közösségek, csoportok alakultak, mely a helyi identitás megerősítését segítették. Ennek a célnak a további erősítését szolgálja a Megyei identitás erősítése című felhívásra beadott támogatási kérelem megvalósítása. A megyei programban Csempezkopács, Dozmat, Acsád, Gencsapáti és Szentpéterfa is részt vesz. A megvalósítás során ezeken a településeken is közösségi, családi rendezvények kerülnek megtartásra, mely a közösségi kohéziót erősítik.

A társadalom állapota

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület által koordinált Helyi Akciócsoport tervezési területe 548,84 km², amelyen 2022-ben 33 407 fő volt a lakosságszám, népsűrűsége 60,86 fő/km² volt. Az állandó népesség számáról elmondható, hogy csekély mértékben, de folyamatosan növekedés tapasztalható. A térség legnagyobb lélekszámú települése Vép (3 311 fő), de Gencsapáti (2 724 fő), Ják (2 595 fő), Táplánszentkereszt (2 566 fő) és Torony (2 066 fő) települései is meghaladják a 2 000 fős állandó népességet. A tervezési területen három település népességszáma a 200 főt sem éri el: Zsenyve (89 fő), Gyanógeregye (143 fő) és Sorkikápolna (189 fő).

A térség népességszámának változásait, folyamatait egyértelműen magyarázhatjuk a szuburbanizáció jelenségével. A 2000-es évektől folyamatosan nőtt a szombathelyi agglomeráció településeinek lélekszáma, ami elsősorban a járásközpontból kiköltözött embereknek volt betudható. Ennek a folyamatnak a 2009-es, 2010-es év vetett véget, amikor is a gazdasági válságnak köszönhetően a térségben élő emberek a jobb munkalehetőségek érdekében újra a városba kezdtek beköltözni. A folyamat azonban szerencsére nem tartott sokáig, 2013-tól a vándorlási egyenleg 2020-ig minden évben pozitív értéket mutat. 2017-től figyelhető meg az a tendencia, hogy a HFS tervezési területén jóval nagyobb mértékben nőtték a vándorlási egyenleg (3,9-9,5 ezrelék) adatai, mint a megyei átlagok (3,3-2,4 ezrelék). Ennek hátterében a kedvezőbb ingatlanárak, és a Kormány által elindított CSOK, Falusi CSOK támogatások állhatnak.

A térségen belül települési szinten rendkívül kiegyenlített képet mutat a vándorlási egyenleg, hiszen 2021-ben a 39 településből 28 esetében volt pozitív, 9 esetében pedig negatív irányú ez a demográfiai folyamat. A vándorlási egyenleg ez egyes települések tekintetében folyamatosan változik, nagyobb koherencia nem látható. 2021-ben a legnagyobb vándorlási egyenleggel Dozmat (117,7 ezrelék), Acsád (98,1 ezrelék) és Tanakajd (65, ezrelék) rendelkezik. Ezek az arányok jóval nagyobbak, mint az előző

időszakban. A negatív vándorlási egyenleg maximumait Horvátlövő (-27,5 ezrelék), Perenye (-24,3 ezrelék) és Bozzai (19,8 ezrelék) települései jelentik. 2021-ben Sorkifalud és Zsennye esetében nem volt tapasztalható vándorlás.

Jövedelmi helyzet, iskolázottság szintje, civil élet

A lakosság jövedelmi helyzetét nehéz csak statisztikai adatokra támaszkodva megállapítani, hiszen alapvetően sok tényezőtől függ a lakosság anyagi helyzete. Az **egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem** tekintetében a Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térsége 2020-ban a Vas megyei (1 415 156 Ft/fő/év) átlagadatnál is kedvezőbb mutatókkal bír, **1 507 594 Ft/fő/év** jutott egy lakosra az vizsgált területen.

Települési szintet vizsgálva elmondható, hogy az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem főleg a Szombathelyt körülölelő települések esetében a legmagasabb: Balogunyom, Tanakajd, Vasszécseny, Vasasszonyfa településein több, mint 1 700 000 Ft/fő/év nettó jövedelem jut egy lakosra.

A **száz főre jutó adózók** tekintetében szinte ugyanaz mondható el, mint az egy főre jutó nettó belföldi jövedelem esetében: a térség lakosságárányosan több adózóval bír, mint a megye átlaga. 2020-ban a tervezési területen 51,9 fő adózó jutott száz lakosra, Vas megyében 50,7 fő, Magyarországon pedig 49,3 fő. Látható, hogy az egyes térségek mutatói egyre jobban közelednek egymáshoz. A mutató térbeli vizsgálata azt is elárulja, hogy a járás nyugati részén fekvő 3 település (Narda, Pornóapáti, Vaskeresztes) és Acsád esetében a leginkább jellemző az adózók alacsony száma, még a 45 főt sem éri el a száz lakosra vetített értékük. A járásban e mutatót tekintve fontos kiemelni Vasasszonyfa és Csemeszkopács településeit, ahol a lakosság 59,5-60,9%-a személyi jövedelemadó-fizetésre kötelezett adófizető volt a statisztikai mutatók alapján.

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségének **civil- és társadalmi életét** statisztikai szempontból leginkább a non-profit szervezetek ezer lakosra jutó számával lehet ismertetni. E mutató alapján megállapíthatjuk, hogy a civil szerveződések ezer főre vetített száma 2021-ben (5,3 db) elmarad mind a megyei (6,4 db), mind pedig az országos adatoktól (5,5 db). Viszont nagyon sok olyan helyi, aktív közösség munkálkodik, melyek nem regisztrált civil szervezetek. A helyi közösségek önszerveződő munkájára építhetünk a térségben.

A térségben élők szinte teljes biztonságban érezhetik magukat, legalábbis a regisztrált bűncselekmények ezer lakosra vetített száma alapján. Magyarországon ez a szám 15,8 db regisztrált bűncselekmény ezer lakosra vetítve, míg Vas megyében 12,5 db, addig a vizsgált térségben mindössze 5,1 db volt.

Köszolgáltatások

A HFS tervezési területen 2012 óta üzemel **bölcsőde**, 2011-ig a térség egyetlen településén sem volt elérhető ilyen jellegű szolgáltatás. 2012-ben Vasszécsenyben megnyílt a Tündérország Bölcsőde, kezdetben 20 férőhellyel, amely 2013-ra 26-ra bővült. Az azóta eltelt években a térségben több bölcsőde is nyílt még: Vépen, Táplánszentkereszten, Sorokpolányban és Szentpéterfán is. A statisztika azonban azt mutatja, hogy igény jelentkezne a szolgáltatásra, hiszen egy működő bölcsődei férőhelyre 21,7 fő 0 és 2 éves közti gyermek jut. Ennek alapján elmondható, hogy a 3 év alatti gyermekekről vagy a családjuk gondoskodik, vagy pedig a szülők munkahelyéhez közel (elsősorban Szombathelyen) kapnak elhelyezést.

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségében megtalálható 39 település közül 23 rendelkezik **óvodával**. 1 286 férőhellyel rendelkeznek a térség óvodái, tehát egy óvoda átlagos férőhelye 55,9 fős. Egy óvodai férőhelyre 0,82 fő 3-5 éves gyermek jut, tehát az óvodai férőhely-kapacitás csupán kismértékben nagyobb a kellenénél.

Általános iskolai feladatellátási hely 2021-ben 13 településen működött. Átlagos létszámukat tekintve legtöbb diák a vépi iskola (232 fő), míg a legkevesebb a vassurányi iskola (10 fő) padját koptatta, a térség általános iskoláiba pedig átlagosan 101,1 fő járt. 2021-ben az általános iskolai tanulók száma 1746 főt tett ki.

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési területén napjainkban egy **középiszkola** működik, Vép településén, a Kisalföldi ASzC Vépi Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskolája és Kollégiuma.

A fentieket összefoglalva a térség kiürülésének veszélye a 18 év alattiak, azaz gyermekek és fiatalok térségen kívüli ingázása kapcsán is fokozódik.

A gazdaság helyzete

A tervezési térség gazdasági helyzetképe esetében nehéz elvonatkoztatni Szombathely városától, hiszen Vas vármegye kulturális és gazdasági központja és az azt övező környező települések ezer szállal kötődnek egymáshoz gazdasági értelemben is. Ez a szoros kölcsönhatás azt is eredményezi, hogy bármi olyan változás, ami Szombathely gazdasági életében jelentkezik, azonnal továbbgyűrűző hatásokat gerjeszt a város környéki településeken is. A tervezési térség közvetlen munkaerő-vonzó képessége alapvetően gyenge a Szombathelyhez való közeli fekvés miatt.

A **vállalkozás-sűrűségről** tradicionálisan elmondható, hogy a térségben ezer emberre kevesebb regisztrált vállalkozás jut, mint Vas megye és az országos átlag egészére vonatkoztatott átlagérték.

A 2022-es adatok alapján A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségében összesen 5760 db regisztrált gazdasági szervezet működött.

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési területén jellemzően kis- és középvállalkozások működnek. Közel 90%-ban található meg közöttük az 1-9 főt foglalkoztató vállalkozások.

A térség legnagyobb létszámú vállalkozásai közé tartozik például a MAM Hungária Kft. (Vaskeresztes, műanyag és gumi alapú bébi termékek gyártása), a Csercsics Faipari Kft. (Torony), a SAB Kft. (Vép, vasszerkezeti üzem) és a Galambos Trans Kft. (Vép, áruszállítás, logisztika).

Az Egyesület területén tevékenykedő **helyi termék-előállítókat** a Pannon Helyi Termék Klaszter fogja össze. A településeken állandó jelleggel nem működik helyi termelői piac, csak alkalmi vásárokon tudják értékesíteni termékeiket a termelők. A járásközpontban, Szombathelyen viszont már 2014 márciusa óta működik helyi termelői piac (minden héten csütörtökön). A piac látogatottsága jónak mondható (200-500 fő/alkalom), népszerű a helyi és térségi lakosok körében. A szezontól függően 15-20 termelő kínálja itt termékeit. A vásárlókat elsősorban a hagyományos ízek, a piaci hangulat és a minőségi, kézműves termékek vonzzák. Megfigyelhető, hogy nemcsak térségi, de országos szinten is egyre nő a kereslet ezen áruféleségek iránt. A helyben előállított élelmiszerek iránt látható, hogy nő a kereslet, a fogyasztói tudatosság szintje folyamatosan emelkedik.

A térség **turisztikai életének megismerése** érdekében a kereskedelmi- és a falusi szálláshelyek jellemző tulajdonságait mutatjuk be: a vendégéjszakák számát, a külföldi vendégek részarányát, illetve a szálláshelyeken eltöltött átlagos tartózkodási időt.

A kereskedelmi szálláshelyeken a vendégéjszakák száma 2022-ben 4 040 éjszaka volt. A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségében a külföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma 2022-es adatok alapján a 20%-át teszik ki az összesítésből. Az átlagos tartózkodási idő 2 éjszaka a turisták körében.

Munkanélküliség, foglalkoztatottság

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térsége a munkanélküliség szempontjából kedvező helyzetben van, a Nyugat-dunántúli régióban az egyik legalacsonyabb az álláskeresők aránya. A térség helyzete a megyei átlaghoz képest is kedvező, ami elsősorban Szombathely közelségének köszönhető, hiszen a megyeközpont munkaerő-elszívó képessége jelentős a térségben.

A regisztrált munkanélküliek száma a térségben nem éri el az 500 főt, 2021-as adatok alapján 421 fő nem rendelkezik munkahellyel. A **munkanélküliségi ráta** a nyilvántartott álláskeresők száma száz 15-64 éves állandó lakosra vetített arányát mutatja be. 2021-ben ez a mutató 1,5%- volt, mely kedvezőbb a megyei (1,9%) és az országos átlagnál is (2,8%).

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségében élő munkanélküliek 59,9%-a tartós álláskereső, ami azt jelenti, hogy legalább 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélkülinek számít. Ez az arány magasabb, mint az országos átlag, ugyanis Magyarországon 2021-ben az álláskeresők 58%-a tartós álláskereső volt. Vas megyében alacsonyabb a tartós munkanélküliek aránya (57%), mint az országos átlag, és mint a vizsgált térség esetében.

A nyilvántartott álláskeresők kevesebb, mint egyharmada (28,3%) rendelkezett legfeljebb általános iskolai végzettséggel. Ez a mutató csak kismértékben kedvezőbb, mint a Vas megyei átlag (34,6%), de a magyarországi értéknél (42,3%) már jelentősen előnyösebb a térség vonatkozó adatsora.

A **fiatalok munkanélkülisége** a térségben 2021-ben alacsony volt. Ebben a korosztályban országos szinten a regisztrált munkanélküliek 13%-a volt csak 25 évnél fiatalabb. A Pannon Térségfejlesztő Egyesület tervezési térségében ez az arányszám valamivel alacsonyabb (11,4%), amely a Vas megyei átlagnál viszont kicsit magasabb (10,8%).

7.2 SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	LEHETŐSÉGEK
<ul style="list-style-type: none">- Mezőgazdasági termelésre kiválóan alkalmas a térség, ennek megfelelően a mezőgazdasági területek majdnem kétharmada szántó besorolású- A térség gazdag épített kulturális örökségének turisztikai és kulturális hasznosítása (templomok, kastélyok)- A gazdasági szerkezetet alapvetően a helyi kis- és középvállalkozások határozzák meg- Alacsony munkanélküliség jellemző a térségben- A térség népességszáma enyhén növekvő tendenciát mutat, mely a szuburbanizációnak köszönhető vándorlási egyenleg növekedésével magyarázható- Hagyományosan is aktív helyi közösségek (sportegyesületek, hagyományőrző csoportok, faluszépítő csoportok, nemzetiségi csoportok)	<ul style="list-style-type: none">- Az M87-es autópályát kiépítése nem csupán makrorégió szinten, hanem a helyi közlekedési kapcsolatok erősödésével is jár- Élénk gazdasági kapcsolatok fűzik a térséget a megyeközpontként funkcionáló Szombathelyhez- Kerékpáros fejlesztések a térségben- Vidéki életforma egyre vonzóbbá válik, a helyi termékek, valamint a kézműves élelmiszerek iránt növekszik a térségi és térségen kívüli kereslet- A hazai pályázati lehetőségek mellett a határmenti együttműködési programok támogatási forrásainak elérhetősége a határ közelsége okán (osztrák és szlovén határon átnyúló programok megvalósítása)- Az osztrák, határmenti szolgáltatáshiányos területek vásárlóerejére épített szolgáltatásfejlesztés (pl.: kulturális események, helyi termékek, turizmus)

GYENGESÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - Jelentős az Ausztriába ingázó és ott munkát vállalók száma, valamint a képzett és magas iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok elvándorlása, amely a térségében egyes területeken munkaerőhiányt okoz (pl. építőipar, közszolgáltatások) - Természeti, kulturális és épített örökség bemutathatósága korlátozott, a térségen túlra szóló, egységes, térségi turisztikai marketing hiányzik - Az országos és megyei szinthez képest alacsony az ezer főre jutó regisztrált nonprofit szervezetek száma - Alacsony gazdasági aktivitás tapasztalható a térségben: a megyei és az országos átlaghoz képest kevés a regisztrált és a működő vállalkozás - Kevés a térség turisztikai célú szálláshelyeinek száma, az adatok alapján a kereslet sem nevezhető jelentősnek (kiváltképp a külföldiek részéről); a turisták kevés időt töltenek a térségben - Termelői piacok hiánya, kevés elérhető információ a helyi termelőről, a helyi termékekről 	<ul style="list-style-type: none"> - A térség elöregedése fokozódik, a városi és a külföldi térségek magasabb jövedelmi szintjének vonzereje miatt – ez a jelenség a fiatalabb, aktív és szakképzett munkaerőt érinti a leginkább - Szombathely elszívó hatásának erősödésével járó negatív következmények: növekvő munkaerőhiány, csökkenő népesség, az általános iskolák (és óvodák) létszámának csökkenése - Hagyományos, háztáji gazdálkodás megszűnése (ebbe beletartoznak a népi iparágak művelői is) - Bár egyre vonzóbbá válik a vidék, a hagyományos falusi életforma eltűnőben van - A térségi szereplők kiszorulnak a komolyabb támogatási összegeket kínáló pályázati konstrukciókból

A SWOT analízis segítségével tudjuk meghatározni a fejlesztési irányainkat. Ez az az erős alap, melyre tudunk építeni. A fejlesztési irányoknak az erősségekre kell építenie, hiszen ezek azok a területek, ahol aktív közösségekkel, gazdasági szereplőkkel találkozunk. Így fejlesztési elképzeléseink központjába a mikro és kisvállalkozások megerősítése, a helyi aktív közösségek támogatása és a térség turisztikai fejlesztései állnak. A térség komplex fejlesztése révén célunk, hogy a lehetőségeket kihasználva a térség érdekeit szem előtt tartva növeljük a szolgáltatásokat igénybe vevők számát, a turisták érdeklődését felkeltve ide hívjuk őket, a fiatalok számára vonzóvá tegyük a letelepedés lehetőségét. Bízunk benne, hogy a fejlesztések a jövőben segítik gyengeségeink enyhítését. Hiszen például az erősödő turizmus révén a jövőben elindulhatnak szálláshely fejlesztések, felértékelődhet a helyi termékek szerepe. A jelenlegi gazdasági környezetben és klimatikus viszonyokban, a fiatalok tudatosabbá válása révén akár még a veszélyekből is lehetőséget lehet kovácsolni, pl. a kiskertek újraéledésével, a közösségek újra szerveződésével, a határmentiség lehetőségeinek határon belüli kihasználásával.

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképevel összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

8.1 A stratégia jövőképe

Jövőkép

Megmarad, és fejlődik a települések kulturális sokszínűsége, az itt élők helyi identitása. A nagyváros nem szívja ki az életet a vidékéből, hanem egyre gazdagodó lehetőségeket biztosít számára. A településeken egyre több helyi vállalkozás létesül, gazdagodik a termék- és szolgáltatáskínálat. A nagyvárosban élők mindennapi rekreációjában egyre nagyobb szerepet tölt be a térség, mint a vidék kapuja. A belső kohézió megerősödik, az egymáshoz közeli települések lakói, különböző szektorai jobban megismerik egymást, köztük együttműködések alakulnak ki.

8.2 A stratégia célhierarchiája

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület általános céljai:

- fejlődjön a települések kulturális sokszínűsége
- erősödjön az itt élők helyi identitása
- a nagyváros, Szombathely közelsége egyre gazdagodó lehetőségeket biztosítson térsége számára
- gazdagodjon a helyi vállalkozások termék- és szolgáltatási kínálata, fejlődjön a minőség

- a városban élők és a térség lakosai mindennapi rekreációjában egyre nagyobb szerepet töltsön be a térség, mint a vidék kapuja
- erősödjön meg a térség belső kohéziója
- a Szombathelyi járás települései vonzóak legyenek a helyi fiatalok számára, növekedjen a térség megtartó ereje

Átfogó célok:

1. A közösségi kohézió, a helyhez való kötődés megerősödik
2. A helyi gazdaság megerősödik, a termékek és a szolgáltatások minősége javul
3. A megyeszékhely és a térség gazdasági és kulturális kapcsolatai megerősödnek

Indoklás:

Az első átfogó cél esetében számba vettük a térség azon jellemzőit, hogy rendelkezik természeti, kulturális, történelmi, gazdasági és emberi tudásbeli erőforrással, melyet jól felépítve, hatékonyan kihasználva fejlődési pályára állíthatjuk a térséget.

A második átfogó cél az előbbiből eredeztethető, mégis eléggé komplex abból adódóan, hogy támogatja a helyben való boldogulás, a kiteljesedés, az értékteremtés eszközeinek megteremtését, hozzájárul a térséget érintő gazdasági és társadalmi gondok enyhítéséhez, melyek az elvándorlásból, a sablonizálódásból fakadnak.

A harmadik átfogó cél az első két célra támaszkodik. Hiszen erős gazdasági és kulturális talpakon állva a térség partnere lehet a megyeszékhelynek. A magas szintű infrastruktúrális, gazdasági, turisztikai szolgáltatások megléte kimozdulásra ösztönzi a nagyváros lakóit, vállalkozóit.

Specifikus célok:

1. a vidéki térségekben a mikro és kisvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése;
2. helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása;
3. közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastruktúrális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése.

Indoklás:

Az 1. specifikus cél esetében fontos szempont volt, hogy a térségben számos olyan mikro és kisvállalkozás működik, melyek fejlesztési elképzeléseik megvalósításához más támogatási forrásból nem részesülhetnek. A vidéki térség vonzerőjének, lakosságmegtartó képességének egyik legfontosabb része a helyben tevékenykedő, versenyképes, hatékony működéssel rendelkező vállalkozások. A vállalkozások elindításának, a már működő vállalkozások megerősítésének helyi szintű támogatása ezért kiemelten fontos. Az 2014-2020-as időszakban, és az azt követő 2 átmeneti évben is láttuk, hogy nagy az érdeklődés és az aktivitás a vállalkozások körében, legyen az termelő, szolgáltató vagy mezőgazdasági ágazatban szerepet vállaló.

Elsősorban a LEADER és a KAP támogatási forrásaira támaszkodunk, emellett figyelmet fordítunk a TOP Plusz forrásokra, Magyar Falu Program forrásaira, a Megyei Foglalkoztatási Paktumokkal való együttműködésre.

A 2. specifikus cél meghatározását az előző időszaki fejlesztések és azokat folytatni kívánó stratégiai tervek alapozták meg. A kijelölt kerékpáros útvonalak, elindult turisztikai fejlesztések, marketing tevékenységek továbbvitele, fejlesztése,

együttműködések kialakítása rendkívül fontos. Ezek a fejlesztési elképzelések gazdasági, turisztikai és az épített-természeti értékek védelmét is szolgálják. Célunk a térségben élők, távolabbról érkezők megismertetése a helyi értékekkel, aktív mozgásra, szelíd turizmusban való részvételre ösztönzése.

A cél eléréséhez elsősorban a LEADER és a TOP Plusz forrásokra, Magyar Falu program támogatásaira számítunk.

A 3. specifikus cél esetében a legfontosabb ösztönző erő annak tudatosítása, hogy az adott településen, mikrotérségben kialakuló közösség összefogó ereje nélkül csak idő kérdése a lakó- (vagy alvó-) övezetté való alakulás, vagy kisebb települések esetében elnéptelenedés. A legfontosabb várt helyzet a bevándorlás folyamatának erősödése, a helyi lakosság számának növekedése, melynek egyik fontos eszköze lehet az, hogy az új perspektívákat kereső és látó fiatal generációk számára érdemes maradni, anyagi és szellemi szempontból is megéri a térségben élni.

Elsősorban a LEADER és a KAP támogatási forrásaira támaszkodunk, emellett figyelmet fordítunk a TOP Plusz, az EFOP Plusz és a Hungarikum helyi közösségek számára elérhető támogatási forrásaira is, legalább térségi szintű akciók, ötletek megvalósítása érdekében.

A megfogalmazott célokkal, s az erre építő intézkedésekkel a következő célcsoportokat célozzuk meg, lehetséges pályázókként, kedvezményezetteként:

- gazdálkodók és szolgáltatók: őstermelők, mikro-, kisvállalkozások,
- helyi közösségek: civil szervezetek és egyének is,
- szervezett közösségek: egyházközségek,
- közigazgatási szereplők: önkormányzatok, óvodák, iskolák, stb.

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben kérjük bemutatni:

- 1) Az intézkedés megnevezése: Önkormányzatok, civil szervezetek eszközbeszerzésének, építési beruházásainak támogatása
- 2) Specifikus cél: közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése, valamint a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása.
- 3) Indoklás, alátámasztás: A civil szervezetek, önkormányzatok szűk anyagi lehetőségeinek bővítését szeretnénk ezzel a felhívással előmozdítani az eszközbeszerzéseik, építési beruházásaik támogatásával, ezzel új forrásokat teremtve a szervezetek számára eszközállományuk bővítésére vagy elavult eszközparkjuk modernizálására. A komplex fejlesztések a jelenlegi helyzetben háttérbe szorulnak, ezért a helyi szereplők ezen igényeit szeretnénk kielégíteni. A Helyi Fejlesztési Stratégiához való illeszkedése a közösségi kohézió, a helyhez való kötődés érzése megerősítésén keresztül valósul meg. A rendelkezésre álló fejlesztési forrás segíti a működésük fenntartását és eredményességük erősítését. Ezen helyi szereplőkön keresztül a térség lakosságmegtartó ereje növekszik, az itt élők identitástudata erősödik.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása: A civil szervezetek, önkormányzatok tevékenységéhez kapcsolódó eszköz(ök) és/vagy gép(ek) beszerzése (ideértve erő- és munkagép beszerzése, legfeljebb 83kW teljesítményig), kisléptékű épület, építmény építési, felújítási, korszerűsítési tevékenységének támogatása. Honlapfejlesztés, marketing tevékenység. A tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása, projektmenedzsment, előkészítői és tervezői tevékenységek.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az önkormányzatok számára nagyobb beruházások végrehajtására a TOP PLUSZ program és a Magyar Falu program nyújt lehetőséget. A TOP PLUSZ forrás azonban csak néhány település nagy volumenű, több 10 milliós beruházásait támogatja, pl. óvodaépítés, csapadékvíz elvezetés, stb.

a) a két intézkedés közötti lehatárolására tehát a támogatási összeg nagysága ad segítséget, hiszen Leader forrásból kisebb volumenű fejlesztések valósíthatóak meg. Emellett a TOP PLUSZ program pályázati felhívásai előbb megjelennek, mielőtt a LEADER program új időszaki felhívásai megjelenének.

b) A hozzáadott érték, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre, az pedig az, hogy a települések széles köre tud számára fontos, kisebb beruházásokat végrehajtani. Így a területi különbségek csökkenhetnek, az infrastrukturális ellátottság kiegyenlíthető a települések között.

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, egyesületek alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektterv minősége
 - i. A támogatást igénylő vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésére
 - ii. A támogatást igénylő vállalja, hogy a projekt keretében a Pannon Térségfejlesztő Egyesület területéről szerez be terméket vagy szolgáltatást
 - iii. A támogatást igénylő aktivitása, előző évben megvalósított rendezvények száma
 - iv. A támogatást igénylő szervezet működése során együttműködik más szervezettel
 - v. A támogatást igénylő vállalja, hogy a projekt eredményeit bemutató beszámolót közlésezi a helyi vagy mikrotérségi nyomtatott médiában
 - vi. A fejlesztés tartalmaz megújuló energiára vonatkozó fejlesztést
- ár-érték arány, azaz a tervezett költségek és eredmények közötti egyensúly, költséghatékonyság,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 80.000.000 Ft
- b) a támogatás intenzitása: 95%
- c) a projektméret korlátai: 500.000-15.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás
- 10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félévétől – 2027. II. félévéig
- 11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 18 hó
- 12) Kimeneti indikátorok: Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 7-35 db
- 13) Az intézkedés megnevezése: Önkormányzatok, civil szervezetek közösségi programjainak támogatása
- 14) Specifikus cél: közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése.
- 15) Indoklás, alátámasztás: A Pannon Térségfejlesztő Egyesület Leader Helyi Akciócsoport (HACS) illetékességi területén működő civil szervezetek, önkormányzatok, egyházi jogi személyek hatókörében található helyi értékek (termékek, növény, állat, népszokás, hagyomány, kulturális sajátosság, stb.) feltárása, megismerése, köztudatban való megerősítése hozzájárul ahhoz, hogy a várost körbeölelő térség ellensúlyozza az agglomerációból fakadó hátrányokat, saját, helyi identitását megőrizhesse és/vagy felszínre hozhassa. A Helyi Fejlesztési Startégiához való illeszkedése a közösségi kohézió, a helyhez való kötődés érzése megerősítésén keresztül valósul meg. A rendelkezésre álló fejlesztési forrás segíti a működésük fenntartását és eredményességük erősítését. Ezen helyi szereplőkön keresztül a térség lakosságmegtartó ereje növekszik, az itt élők identitástudata erősödik.
- 16) A támogatható tevékenységek meghatározása: A civil szervezetek, önkormányzatok tevékenységéhez kapcsolódó honlapfejlesztés, rendezvényszervezés, marketing tevékenység. A tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása, projektmenedzsment.
- 17) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:
- Személygépjármű beszerzés
 - Élő állat vásárlás
 - Használt árucikkek beszerzése
 - Támogatási jogosultságok megvásárlása
 - Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.
- 18) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: A civil szervezetek működésük, rendezvényeik támogatásához többféle pályázati kiíráson keresztül is tudnak forráshoz jutni. Ilyen például a Nemzeti Együttműködési Alap, a Hungarikum pályázat, vagy a Magyar Falu Program. Ezek a kiírások hazai finanszírozásból valósulnak meg. Jellemzőjük, hogy a nagy érdeklődés miatt kevés szervezetet tudnak támogatni, és a támogatás mértéke is változó. A civil szervezetek programjaik megvalósítása során előnyben részesítik az előfinanszírozást biztosító pályázati konstrukciókat. A hozzáadott érték, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre, az, hogy a települések széles köre tud számára fontos, kisebb eseményeket megvalósítani. Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi

továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

19) A jogosultak köre:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, egyesületek alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

20) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektterv minősége
 - i. A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével
 - ii. Pályázó vállalja, hogy a projekt keretében a Pannon Térségfejlesztő Egyesület területéről szerez be terméket vagy szolgáltatást
 - iii. A Pályázó vállalja, hogy a rendezvényen a Pannon Térségfejlesztő Egyesület területéről lesznek fellépők
 - iv. A projekt keretében létrejövő fejlesztés a Pannon Térségfejlesztő Egyesület valamely településének/településeinek helyi értéktárában szereplő értékhez kapcsolódik
 - v. A projekt eredményeit bemutató beszámolót közzé tesz a helyi vagy mikrotérségi nyomtatott médiában
- ár-érték arány, azaz a tervezett költségek és eredmények közötti egyensúly, költséghatékonyság,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,

21) Tervezett forrás:

- e) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 40.707.809 Ft
- f) a támogatás intenzitása: 95%
- g) a projektméret korlátai: 500.000-2.000.000 Ft
- h) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

22) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félévétől – 2027. II. félévéig

23) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 12 hónap

24) Kimeneti indikátorok: Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 20-40 db

25) Az intézkedés megnevezése: Mikro- és kisvállalkozások termelési és szolgáltatási kapacitásainak megteremtése, fejlesztése

26) Specifikus cél: a vidéki térségekben a mikro és kisvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése

27) Indoklás, alátámasztás:

Az intézkedés több szempontból is fontos a térség szereplői számára:

- a nagyváros vonzereje elszívja a helyi értékes munkaerőt, amely révén fokozatosan eltűnnek a hagyományos foglalkozások, csökken a helyben termelt áru mennyisége, továbbá a helytől távol kamatozódik az emberek tudása, szellemi kapacitása; ezek az energiák pedig szükségesek a települések életben tartásához;

- a vállalkozni tudó gazdasági szereplők, mezőgazdasági gazdálkodók, akik ellenőrzött minőségű piaci terméket állítanak elő vagy szolgáltató és/vagy kereskedelmi tevékenységet folytatnak, igénylik a minél hatékonyabb és célirányosabb marketing eszközök segítségét, hogy az elsősorban városi, valamint tudatos vásárlói kört elérhessék termékeikkel, szolgáltatásaikkal.

28) A támogatható tevékenységek meghatározása: Térségi vállalkozások, mezőgazdasági termelők kisléptékű építési, felújítási, korszerűsítési tevékenységének, eszközbeszerzéseinek, gépbeszerzésének, immateriális javak beszerzésének, marketingjének támogatása. Mezőgazdasági és nem mezőgazdasági vállalkozásnak minősülő vállalkozás is támogatható.

29) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek

30) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

31) A jogosultak köre:

- Természetes személyek, őstermelők
- Egyéni vállalkozó
- Jogi személyiségű vállalkozások (mikro-, kis-, középvállalkozások)

32) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektterv minősége
 - i. A fejlesztés által legalább 1 (legalább napi 4 órás munkaviszony) munkahely jön létre
 - ii. A pályázó vagy képviselője, munkavállalója részt vett a HFS elkészítésében projektgyűjtő adatlap beküldésével, fejlesztési elképzelés személyes egyeztetésével
 - iii. Pályázó vállalja, hogy a projekt keretében a Pannon Térségfejlesztő Egyesület területéről szerez be terméket vagy szolgáltatást
 - iv. A fejlesztés tartalmaz megújuló energiára vonatkozó fejlesztést
- ár-érték arány, azaz a tervezett költségek és eredmények közötti egyensúly, költséghatékonyság,
- fizikai/pénzügyi/környezeti megvalósíthatóság és fenntarthatóság,

33) Tervezett forrás:

- i) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás: 215.000.000 Ft
- j) a támogatás intenzitása: 65%

- k) a projektméret korlátai: 500.000 – 20.000.000 Ft
- l) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

34) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félévétől – 2027. II. félévéig

35) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 18 hónap

36) Kimeneti indikátorok:

Létrehozott munkahelyek száma: 2 fő

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 11-40 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

Kerékpáros Barangolások két térségben

Egyesületünk a szomszédos Vasi Hegyhát-Rábamente HACSCsal összefogásban kíván kialakítani egy, a turisztikai fejlesztésre irányuló programot. Az előző időszakban megvalósult kerékpáros program továbbfejlesztése lenne a cél, amivel akár a szomszédos térségek megismertetésére is sor kerülhetne. A projekt során új látnivalók bekapcsolására, a meglévő táblarendszer bővítésére, korábbi turisztikai táblák cseréjére, útvonalak útfelületének karbantartására kerülne sor. A Pannon Térségfejlesztő egyesület területén fontos lenne egy kerékpáros térkép szerkesztése és nyomtatott, digitális formában való megjelenítése, ajánlott útvonalak kialakítása, kiejánlása, a 2 térség összekötésének bemutatására, kiadvány készítésére. A projekt teljes költségvetés 30 millió Ft lenne, melyből a Pannon Térségfejlesztő Egyesület része 15 millió Ft.

Specifikus cél: helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása

Ambrózy projekt

A tervezési időszak teret adott az együttműködési lehetőségek feltérképezésére. A Vasi Hegyhát-Rábamente egyesület területén található az országsherte rododendronjairól ismert Jeli arborétum, melynek létrehozója gróf Ambrózi-Migazzi Lajos. Ambrózi kert található Tanakajdon is de sajnos kevésbé ismert. Egyesületünk a szomszédos Vasi Hegyhát-Rábamente HACSCsal összefogásban kíván kialakítani egy, a turisztikai fejlesztésre irányuló programot. Az együttműködési projekt tematikája az Ambrózy örökségre felfűzött közös tevékenységek a turizmus területén. Ehhez alapvetően marketing tevékenységek, rendezvények kapcsolódnak, valamint a turisztikai fejlesztéshez szükséges eszközök beszerzése. A projekt teljes költségvetés 30 millió Ft lenne, melyből a Pannon Térségfejlesztő Egyesület része 15 millió Ft.

Specifikus cél: helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása

Harmadik térségek közötti projekt, a Nyugat-dunántúli akciócsoportokat magában foglaló Regionális együttműködés keretében az előző időszakban megvalósított HACSCakadémia folytatása:

- 1) Tanulmányutak – nemzetközi LEADER gyakorlatok közös megismerése
- 2) Regionális Tematikus Fórumok (átfogó témákban, pl. ifjúság, helyi termék, szociális szövetkezetek, stb.)
- 3) Közös monitoring tevékenységek
- 4) Közös kommunikációs aktivitások (pl. LEADER napok, stb.)
- 5) Negyedévenkénti találkozók

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

A térségi önkormányzatok által kidolgozásra kerülő okos falu stratégiák megvalósításában való együttműködést tervezzük.

9.3 Kommunikációs terv

A Pannon Térségfejlesztő Egyesület kiemelten fontosnak tartja a térség szereplőinek minél szélesebb és a célcsoportok igényeit figyelembe vevő tájékoztatását. A nyilvánosság minél szélesebb bevonása az egyesület tevékenységében különösen a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során a legfontosabb, amelynek részletes ismertetése a 2. fejezetben megtörtént.

Az egyesület tagsága minden célcsoportot képviselteti, így az önkormányzati, civil és vállalkozói szférát. A fórunsorozat alkalmával további érdeklődőkkel kerültünk kapcsolatba a civil és a vállalkozói szféra, a pályázatírók tagjai közül, így szélesebb adatbázissal is rendelkezünk a térség szereplőiről.

Az egyesületnél alkalmazott kommunikációs eszközök az alábbiak:

- **Fórum:** rendszeresen szervezünk a térség szereplői részére fórumokat változatos helyszínekkel, aktuális témákkal, munkafolyamatokkal, pályázati lehetőségekkel kapcsolatban, hogy a folyamatos tájékoztatást biztosíthassuk. A fórumok résztvevői sok esetben az önkormányzatok és a civil szervezetek.
- **Honlap:** az egyesület hivatalos honlapján (a www.panter.hu honlapon) rendszeresen tájékoztatjuk a nagyközönséget az egyesületben folyó munkáról, fórumokról, rendezvényekről, pályázati lehetőségekről, az átláthatóság biztosításához szükséges dokumentumok közzétételéről.
- **Közösségi média, facebook:** a fiatalabb korosztályt kívánjuk megcélozni a közösségi médiában való megjelenésünkkel. A honlapon szereplő tartalmakat a megjelenésük pillanatában közzétesszük az egyesület facebook oldalán, így biztosítva még szélesebb információ áramlást.
- **E-mail:** A tagságunknak és az adatbázisunkban e-mail címmel rendelkező tagságon kívüli érdeklődőknek rendszeresen küldünk ki tájékoztatót. Az egyesület számára ez a legköltséghatékonyabb kommunikációs csatorna a térség szereplői felé. A vállalkozásokkal való kapcsolattartás leghatékonyabb eszköze az elektronikus levél küldése, mert hatékonyabban tud tájékozódni és választ küldeni a felmerülő kérdésekre.
- **Felhívás/Hirdetés/Újságcikk:** Jelentős kampányok esetén, mint a pályázati felhívások közzététele vagy jelentősebb események alkalmával felhívásokat, hirdetéseket, cikkeket jelentetünk meg az írott és elektronikus médiában.
- **Kérdőív:** Célja a nyilvánosság széleskörű véleményének, észrevételeinek összegyűjtése, mely szükséges statisztikák kidolgozása során is segítséget jelent, illetve a Helyi Akciócsoport munkájának minőségének felmérésére is alkalmazandó. Alkalmazása kampányszerű, és törekszünk az elektronikus formára a költséghatékonyság és a gyors feldolgozás érdekében.
- **Személyes kapcsolattartás:** A személyes kapcsolattartás keretében munkaszervezeti iroda működtetése, ahol meghatározott ügyfélfogadási időben biztosított a személyes tájékoztatás a projektekkel, pályázati felhívásokkal, az egyesület dokumentumaiba betekintéssel kapcsolatban, a nyilvánosság és az átláthatóság biztosítása érdekében.

A feladatokat az egyesület munkaszervezetének két munkatársa egymással megosztva, az igényekhez igazodva végzi.

A Helyi Fejlesztési Stratégiával kapcsolatos kommunikációs tevékenység során a közgyűlés által elfogadott Helyi Fejlesztési Stratégia az egyesület honlapján közzétételre kerül, és a megvalósítás minden évében évente egyszer felülvizsgálaton esik át.

A kommunikáció tevékenységre fordítandó összegek a működési költségek terhére kerülnek elszámolásra, annak ütemezése a kampányszerű és a pályázati felhívások megjelentetése kapcsán jelent nagyobb költséget.

	2023	2024	2025	2026	2027
Kommunikációs tevékenység költségterve (Ft)	20.000	50.000	50.000	50.000	50.000

9.4 Egyéb, a HACCS által megvalósított projektek

Térségi komplex promóció fenntartása, megerősítése

A megyeszékhely közelsége, s a térség gyűrűs szerkezete egyfajta átutazó jelleget kölcsönöz a Pannon Térségfejlesztő Egyesület területének. A kiemelkedő és régóta bejáratott „brand”-eken kívül a turisták kevésbé ismerik a helyi értékeket, egyedi akciókat, emberközpontú kezdeményezéseket. Az értékek számbavételére és promótálására azonban nem csupán a turisták idevonzása érdekében van szükség, hanem az itt élő lakosok, közösségek számára is, mégpedig a helyhez való kötődés, az ebből fakadó pozitív életérzés élményének elérése és fenntartása céljából is –kisebbsé válik ezáltal az elvagyódás lehetősége, s az eltávozott lakosok is nagyobb arányban jönnek vissza. A 2013-2020-as időszakban megalkotott sikeres felhívás elindította a térségi promóciót, megteremtette a térségen belüli programok megismerését. Aktívabbá válhat a „szomszédolás” lehetősége azáltal, hogy egy közös internetes felületen megtalálható és elérhető a térségben zajló események, rendezvények. Ezt a folyamatot szeretnénk a jövőben tovább erősíteni, kiszélesíteni.

A marketing tevékenység folytatását, népszerűsítését tartjuk a legfontosabbnak. Ezt segítheti 1-2 rendezvény szervezése, a települések bemutatkozási lehetőségének megteremtése.

A program megvalósítására tervezetten 20.000.000 Ft-ra lesz szükség 2024. I. félévétől – 2027. II. félévéig.

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérésénél.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók intézkedések hatását hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók intézkedések hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozta a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfeleléstől a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).
- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
 - azok amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek: 40 db;
 - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.): 18 db;
 - azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.): 14 db, valamint
 - az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok: 19 fő magánszemély.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
 - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek: 1 fő;
 - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek: 2 fő;
 - azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek: 2 fő;
 - azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak: 0 fő.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neme: 4 férfi és 1 nő.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
 - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma: 25 db;
 - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma: 30;
 - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma: 0 db;
 - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma: 15 db;
 - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma: 0 db;
 - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma: 0 db;
 - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma: 0 db.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma: 0 db.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma: 0 db.
- A tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét: 0 db.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.: 0 db.

- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is: 0 db.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben: 0 db.
- A munkahelyteremtő műveletek száma: 0 db.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma: 0 db.
- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma: 0 db.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma: 0 db.
- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma: 0 db.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma: 0 db.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

10.2 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Képzésben, tanácsadásban, ismeretcsereben résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív csoportjaiban részt vevő személyek száma	személyek száma	-	-	-	-	-	-	-
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-

láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya								
Kiépített megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdészetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú energiák termelését is beleértve (kW)	kilowatt	-	-	-	-	-	-	-
	Napelemes fejlesztések		-	-	-	-	-	-	-
	Biomassza		-	-	-	-	-	-	-
	Egyéb		-	-	-	-	-	-	-
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	-	-	-	-	-	1	1
A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-
A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	-	-	-	-	-	-	-
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és	fő	-	-	-	-	-	-	-

rendelkező vidéki lakosság száma	az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya								
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő projektekkel érintett személyek száma	fő	-	-	-	-	-	-	-
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerzett eszközök száma	db	-	-	-	-	-	-	-
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	-	-	-	-	15	10	-
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	-	-	-	-	15	10	5
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	-	-	-	-	5	7	3
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	-	-	-	-	-	-	-

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Önkormányzatok, civil szervezetek eszközbeszerzésének, építési beruházásainak támogatása	-	-	80	-	-	80	22,5
2.	Önkormányzatok, civil szervezetek közösség erősítő programjainak támogatása	-	-	40,707809	-	-	40,707809	11,5
3.	Mikro- és kisvállalkozások termelési és szolgáltatási kapacitásainak megteremtése, fejlesztése	-	-	180	35		215	60,4

4.	Térségi komplex promóció fenntartása, megerősítése	-	-	20	-	-	20	5,6
	Összesen	-	-	320,707809	35		355,707809	100

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	0	22,962596	22,962596	22,962596	22,962597	91,850385
Animációs költségek	0	3,6	3,6	3,6	3,6	14,4
Egyéb tervezett bevételek	0	1	1	1	1	4
Összesen	0	27,562596	27,562596	27,562596	27,562597	110,250385

Melléletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

- a) A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).

Az egyesület operatív döntéshozó szerve az elnökség. Az elnökséget 5 fő alkotja, összetétele: 1 fő elnök, aki a civil szféra képviselője, 2 fő alelnök, akik a vállalkozói és önkormányzati szférát képviselik, 2 fő elnökségi tag, akik a vállalkozói és civil szférát képviselik.

Elnökség összetétele:

Varga Albin: A Gencsapáti Művelődési Ház és Könyvtár vezetője. Aktív közösség-szervező, néptáncos. A 2007-2013-as időszak tervezési periódusában a Vasi Őrtorony Leader Egyesület elnökségi tagja volt. 2013 óta a Pannon Térségfejlesztő Egyesület elnöke, így részt vett az egyesület 2014-2020-as HFS tervezésében, előkészítésében is. (Elnök, civil szféra képviselője.)

Breznovits István: Térségi vállalkozó. 2009-től megszűnéséig, 2016 márciusáig a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség igazgatója volt. Ismeri a térség igényeit, 1997 óta foglalkozik vidékfejlesztéssel. Részt vett a Pannon Térségfejlesztő Egyesület 2014-2020-as HFS-ének elkészítésében a tervezői munkacsoport tagjaként. (Alelnök, vállalkozói szféra képviselője.)

Kovács Péter: A térség egyetlen városának, Vép polgármestere 2010 óta. (Alelnök, önkormányzati szféra képviselője.)

Horváth Tamás: Alapítója és elnöke a több mint 20 éves Kalász Gazdakörnek, mely a Szombathelyi járás területén működik. (Elnökségi tag, vállalkozói szféra képviselője.)

Kiss Zsanett: Korábbi polgármesterként és művelődési ház vezetőként a térségben aktív szerepet tölt be a közösségi élet szervezésében és a civil szféra megmozgatásában. Számos pályázat lebonyolításában részt vett a korábbi tervezési időszakban. (Elnökségi tag, civil szféra képviselője.)

A tagság összetétele:

Az egyesületnek az általa lefedett terület mind a 39 települési önkormányzata tag, emellett még Szombathely, mint megyei jogú város is tagja. A tagság része még 14 db civil szervezet, 18 db vállalkozás, valamint 19 magánszemély is.

A fenti összetételt figyelembe véve egyik szektor részaránya sem haladja meg a 49 %-ot.

Tervezésbe bevont szakemberek:

Breznovits István: Térségi vállalkozó. 2009-től megszűnéséig, 2016 márciusáig a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség igazgatója volt. Ismeri a térség igényeit, 1997 óta foglalkozik vidékfejlesztéssel. Részt vett a Pannon Térségfejlesztő Egyesület 2014-2020-as HFS-ének elkészítésében a tervezői munkacsoport tagjaként. (Alelnök, vállalkozói szféra képviselője.)

Kovács István: a 2006-2008 között Leader gesztori feladatokat is ellátó Hegypásztor Kör elnöke, részt vett a korábbi tervezési időszakban a Vasi Hegyhátat érintő Leader programok kidolgozásában és megvalósításában. Helyi, térségi és regionális vidékfejlesztési projektek fejlesztésében, megvalósításában több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik. Részt vett a Pannon

Térségfejlesztő Egyesület 2014-2020-as HFS-ének elkészítésében a tervezői munkacsoport tagjaként. (Tervezői munkacsoport tagja, civil szféra képviselője.)

Farkas Imre: Térségi mezőgazdasági vállalkozó, Nemeskolta község polgármestere. (Felügyelőbizottsági tag, önkormányzati szféra képviselője.)

Horváth Tamás: Alapítója és elnöke a több mint 20 éves Kalász Gazdakörnek, mely a Szombathelyi járás területén működik. (Elnökségi tag, vállalkozói szféra képviselője.)

Kiss Zsanett: Korábbi polgármesterként és művelődési ház vezetőként a térségben aktív szerepet tölt be a közösségi élet szervezésében és a civil szféra megmozgatásában. Számos pályázat lebonyolításában részt vett a korábbi tervezési időszakban. (Elnökségi tag, civil szféra képviselője.)

Kovács Péter: A térség egyetlen városának, Vép polgármestere 2010 óta. (Alelnök, önkormányzati szféra képviselője.)

Krenner Róbert: Csemepeszkopács község polgármestere. (Felügyelőbizottsági tag, önkormányzati szféra képviselője.)

Puskás Norbert: Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége ügyvezető elnöke. Több éves tapasztalattal rendelkezik pályázatok lebonyolítása terén. Részt vett a Pannon Térségfejlesztő Egyesület 2014-2020-as HFS-ének elkészítésében a tervezői munkacsoport tagjaként. (Felügyelőbizottsági tag, civil szféra képviselője.)

Szili Orsolya: 2009 és 2015 között a Vasi Órtorony Leader Egyesület munkatársa volt, 2016. májusától pedig a Pannon Térségfejlesztő Egyesület munkaszervezetének vezetője. Így releváns tapasztalatokkal rendelkezik a Leader tervezési folyamatokat illetően.

Németh-Kurimai Hajnalka: 2018. januárjától A Pannon Térségfejlesztő Egyesület munkatársa. 2006. óta vesz részt a LEADER folyamatok megvalósításában, több vas megyei munkaszervezet munkatársaként.

Varga Albin: A Gencsapáti Művelődési Ház és Könyvtár vezetője. Aktív közösség-szervező, néptáncos. A 2007-2013-as időszak tervezési periódusában a Vasi Órtorony Leader Egyesület elnökségi tagja volt. 2013 óta a Pannon Térségfejlesztő Egyesület elnöke, így részt vett az egyesület 2014-2020-as HFS tervezésében, előkészítésében is. (Elnök, civil szféra képviselője.)

b) A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása (személyek, feladatok, helyszín stb.)

A munkáltatói jogokat az elnök gyakorolja.

A munkaszervezet vezetője: Szili Orsolya Mária

A munkaszervezet vezető feladatai:

- 1) Ellátja a 19.2. alintézkedés (Helyi Fejlesztési Stratégiák megvalósítása) valamint a 19.4. alintézkedés (Működési és animációs költségek) végrehajtásával kapcsolatosan a fejlesztési területen a vidékfejlesztési tevékenységhez kapcsolódó és annak működésével összefüggő ügyviteli, adminisztratív, operatív és kommunikációs feladatokat.
- 2) A Helyi Akciócsoport munkaszervezet munkájának irányítása, ellenőrzése, értékelése.
- 3) Kapcsolattartás az egyesület tagjaival, vidékfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységük szakmai segítése.
- 4) Külső kommunikációs feladatok ellátása (kapcsolattartás és információ szolgáltatása az Agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkárság, a Magyar Államkincstár és egyéb az egyesülettel kapcsolatban álló szervezetek, ügyfelek és a nyilvánosság vonatkozásában).
- 5) A Helyi Fejlesztési Stratégia felülvizsgálatának elvégzése, intézkedések tervezése, felhívások készítése forrásallokációs tervek előkészítése a döntéshozó testület számára
- 6) Az Egyesület működéséhez kapcsolódó kifizetési kérelmek, pénzügyi elszámolások, nyilvántartások összeállítása
- 7) Költségvetések, statisztikák készítése
- 8) Az Egyesületi nyilvántartások, határozatok, jegyzőkönyvek elkészítése.

- 9) Pályázatfigyelés, projektmenedzsment az Egyesület saját projektjei számára.
- 10) Szakmai beszámolók elkészítése
- 11) Adatgyűjtés, adatszolgáltatás és adatfrissítés, statisztikák készítése
- 12) Az Egyesület saját weboldalának, facebook oldalának frissítése
- 13) Az elnök által meghatározott egyéb feladatok végrehajtása.

A munkaszervezet munkatársa:

Németh-Kurimai Hajnalka – vidékfejlesztési referens

A vidékfejlesztési referens feladata:

- 1) Ellátja a 19.2. alintézkedés (Helyi Fejlesztési Stratégiák megvalósítása) valamint a 19.4. alintézkedés (Működési és animációs költségek) végrehajtásával kapcsolatosan a fejlesztési területen a vidékfejlesztési tevékenységhez kapcsolódó és annak működésével összefüggő ügyviteli, adminisztratív, operatív és kommunikációs feladatokat.
- 2) A VP 6. prioritásával jogcímeihez valamint célterületihez kapcsolódó ügyfélszolgálat, tájékoztató és tanácsadási tevékenység.
- 3) A Helyi Akciócsoport munkaszervezet munkájában aktív részvétel az ügyviteli, szakmai tevékenységében.
- 4) Kapcsolattartás az egyesület ügyfeleivel, vidékfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységük szakmai segítése.
- 5) A munkaszervezet vezető akadályoztatása esetén külső kommunikációs feladatok ellátása (kapcsolattartás és információ szolgáltatása az Agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkárság, a Magyar Államkincstár és egyéb az egyesülettel kapcsolatban álló szervezetek, ügyfelek és a nyilvánosság vonatkozásában).
- 6) Részvétel a Helyi Fejlesztési Stratégia kialakításában, felülvizsgálatában, intézkedések tervezésében, felhívások készítésében.
- 7) Az Egyesület működéséhez kapcsolódó kifizetési kérelmek, pénzügyi elszámolások, nyilvántartások összeállításában segítségnyújtás.
- 8) Pályázatfigyelés, projektmenedzsment az Egyesület saját projektjei számára.
- 9) Szakmai beszámolók elkészítése
- 10) Adatgyűjtés, adatszolgáltatás és adatfrissítés, statisztikák készítése
- 11) Az Egyesület saját weboldalának, facebook oldalának frissítése
- 12) Az Egyesület saját programjaihoz, pályázataihoz kapcsolódó rendezvényszervezési feladatok ellátása.
- 13) A munkaszervezet vezető által rábízott egyéb feladatok végrehajtása.

A munkaszervezet Szombathelyen, a Horváth Boldizsár krt. 9. számban található irodából látja el feladatait, teszi elérhetővé az ügyfélfogadást.

- c) A működés fizikai feltételeinek rendelkezésre állását és a fenntartás biztosítását is be kell mutatni.

Az egyesület székhelye Gencsapátiban a Művelődési Házban található, amely infrastrukturálisan jól felszerelt. A munkaszervezet Szombathelyen bérel egy iroda és egy tárgyaló helyiséget. A bérlet magában foglalja nyomtató használatát. Az egyesület munkaszervezetének munkatársai a munkaszervezet által biztosított laptopon dolgoznak, elősegítve a mobil munkavégzés lehetőségét.

A HACS szervezeti felépítése, szerepek és eljárások:

- **HACS szervezeti felépítése**

A legfőbb döntéshozó szerv a **közgyűlés**. Fő feladatai: tagfelvétel jóváhagyása, tagdíjak összegének évenkénti meghatározása, költségvetés, éves beszámoló elfogadása, tisztségviselők megválasztása titkos szavazással, alapszabály módosítása.

Az egyesület operatív döntéshozó szerve az **elnökség**. Az elnökséget 5 fő alkotja, összetétele: 1 fő elnök, aki a civil szféra képviselője, 2 fő alelnök, akik a vállalkozói és önkormányzati szférát képviselik, 2 fő elnökségi tag, akik a vállalkozói és civil szférát képviselik. Az elnökség két közgyűlés között az egyesület vezető szerve. A közgyűlés kizárólagos hatáskörének kivételével az egyesület egészét érintő bármely kérdésben intézkedhet és dönthet.

Az egyesületben **felügyelő bizottság** is működik, amely 4 főből áll, összetétele: 1 fő vállalkozó, 2 fő önkormányzat és 1 fő civil szervezet. A felügyelő bizottság tagjait a közgyűlés titkos szavazással választja. Az elnököt maguk közül a felügyelő bizottság tagjai választják ki. A felügyelő bizottság feladata, hogy figyelemmel kísérje az egyesület alapszabályát és jogszabályok szerinti működését. Ellenőrzi a pénzügyi gazdálkodást. Véleményezi a költségvetést, a pénzügyi beszámolókat.

A **bíráló bizottsági** feladatokat az elnökség látja el, az elnökség döntését a felügyelő bizottság hagyja jóvá.

- **Az egyesület tagjává válhat** az a belföldi természetes személy vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akit legalább kettő tag tagnak javasol, és aki az egyesület célkitűzésével egyetért, valamint a célok megvalósítása érdekében tevékenységében aktívan részt kíván venni. Továbbá, aki az alapszabály rendelkezéseit magára nézve elfogadja. A tagság a belépési nyilatkozat elfogadásával keletkezik. A belépési nyilatkozatot az elnökséghez kell benyújtani, amely szerv a tagjelölteket összegyűjti és a soron következő közgyűlés elé terjeszti elfogadásra. Az előterjesztést követően a tagfelvételtől a Közgyűlés határozatot hoz.
- **A HACS tagokkal kapcsolatos alapelvárások:**
 - Nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását és az egyesület tevékenységét.
 - Köteles a közgyűlés által meghatározott tagdíjat annak esedékességéig megfizetni.
 - Köteles az egyesület alapszabályának, a döntéshozó szervek határozatainak reá vonatkozó előírásait, rendelkezéseit betartani.
 - Köteles a lakcímét annak megváltozását követő 8 napon belül az elnökséghez bejelenteni.
 - Köteles tisztségbe történő megválasztása esetén tisztségét a legjobb képességei szerint ellátni.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

HACS feladatai	Szervezeti Egység / Felelősség kör
A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is	munkaszervezet, elnökség, tervezést segítő szakértők közös munkája
A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.	döntés előkészítés: munkaszervezet döntés: Helyi Bíráló Bizottság

A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése.	munkaszervezet, elnökség, tervezést segítő szakértők közös munkája
Pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával.	munkaszervezet, elnökség, tervezést segítő szakértők közös munkája
Támogatási kérelmek befogadása és értékelése	munkaszervezet
Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a Kifizető Ügynökséghez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.	Helyi Bíráló Bizottság elkészítő feladatok: munkaszervezet
A közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.	munkaszervezet, elnökség, tervezést segítő szakértők közös munkája

A pályázattalás során a folyamatos beadási lehetőség mellett szakaszos értékelést szeretnénk a továbbiakban is folytatni, évente, felhívásonként 3-4 beadási szakasz megadásával.

Az összeférhetlenség kizárását biztosító intézkedések:

- azok, akik részt vesznek a pályázat kidolgozásában, nem vehetnek részt a projekt előzetes kiválasztási és támogatói döntéshozó folyamatában.
- A munkaszervezet feladata segítségnyújtás a projekt előkészítésben, és a pályázatok elkészítéséhez tájékoztatás, segítségnyújtás, támogatás biztosítása. A munkaszervezet nem írhatja meg a pályázatot és annak egyes részeit sem.
- Aki érdekelt egy projektben, annak nyilatkozatot szükséges benyújtania erről, és nem vehet részt az értékelésben.

A kiválasztás kritériumainál fontosnak tartjuk és előírjuk a HACS-csal való személyes kapcsolat kialakítását a pályázók részéről, valamint előzetes projektterv benyújtását, mivel így tudjuk a legjobban biztosítani azt, hogy a térség szereplői megismerkedjenek a pályázat folyamatával, és a HACS is részletesen megismerhesse az egy-egy pályázatot benyújtó személy vagy szervezet tevékenységét, fejlesztési irányait. Ezzel a bíráló bizottság megalapozott döntést hozhat egy-egy pályázat támogatásával kapcsolatban.

A támogatási kérelmek elbírálása során minden kérelem tartalmi értékelésen megy át, amely során pontozásra kerül. A pontozás során az egyes szakaszokban résztvevő kérelmek rangsorolása is megtörténik. Az új időszak elején, az első bírálat során a Helyi Bíráló Bizottság meghatároz egy minimum pontszámot, melyet minden támogatott kérelemnek el kell érnie. Forráskimerülés esetén a rangsorban előrébb álló, magasabb pontszámmal rendelkező pályázat kerül támogatásra.